

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติหน้าที่ของสายตรวจชุมชนเข้มแข็ง
ในเขตพื้นที่ ของสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต จังหวัดปทุมธานี เป็นการศึกษาถึงการมี
ส่วนร่วมของประชาชน และสิ่งต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีนิเวศวิทยาแห่งสำนักชิคาโก (The Chicago Ecological School Theory)
2. แนวคิดเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง (Corroborative Community Project)
3. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)
 - 3.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 3.2 ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 3.3 สิ่งสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 3.4 วิธีการวัดการมีส่วนร่วมของประชาชน
4. แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation Theory)
 - 4.1 ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ (Motivation Theory of Maslow)
 - 4.2 ทฤษฎีแรงจูงใจของแมคเคลนแลนด (Motivation Theory of Mcklanland)
 - 4.3 แนวความคิดการจูงใจ (Motivation)
5. แนวคิดทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคม (Socialization Theory)
6. แนวคิดทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร (Communication)
7. ข้อมูลของสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต (Pakklong – Rungsit Provincial
Police Station Pratumthani)

แนวคิดทฤษฎีนิเวศวิทยาแห่งสำนักชิคาโก (The Chicago Ecological School Theory)

แนวความคิดเกี่ยวกับการเกิดอาชญากรรมตามทฤษฎีนิเวศวิทยา ที่นำมาใช้เปรียบเทียบให้เห็นถึงขอบเขตและสถิติในการเกิดอาชญากรรมในชุมชนลักษณะที่แตกต่างกัน ความคิดทางมนุษยนิเวศวิทยาเกี่ยวกับการเกิดอาชญากรรมในระยะเริ่มแรกในสหรัฐอเมริกา ได้เจริญเติบโตขึ้นในมหาวิทยาลัยชิคาโก โดยยึดทฤษฎีร่วมของวงกลม (the concentric-circle theory) ของเบอร์เกส (Burgess) เบอร์เกส เสนอว่าทฤษฎีของเขาสามารถประยุกต์ใช้กับการศึกษาอื่นๆ ได้ ไม่เฉพาะแต่เมืองชิคาโกแห่งเดียว ตามทฤษฎีของเบอร์เกสนั้น ได้แบ่งเมืองออกเป็น 5 เขตใหญ่ๆ ตรงศูนย์กลางเมืองจัดเป็นเขตที่ 1 นับเป็นเขตธุรกิจการค้าใจกลางเมือง ในเขตนี้จะมีโรงงานขนาดย่อมตั้งอยู่มีการขายของเล็กๆ น้อยๆ และมีแหล่งพักผ่อนหย่อนใจชนิดที่ต้องจ่ายเงินทองอยู่บ้าง เช่น โรงภาพยนตร์และไนต์คลับ เป็นต้น เขตที่ 2 จัดเป็นทางผ่านซึ่งเป็นเขตที่มีความเจริญทางธุรกิจ และอุตสาหกรรมจะขยายออกไป เป็นเขตที่ไม่มีลักษณะถาวร มีคนซึ่งมีรายได้น้อยอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น เขตที่ 3 เป็นเขตที่อาศัยของผู้ใช้แรงงาน เป็นเขตที่มีความเสื่อมโทรมน้อยกว่าเขตทางผ่าน ผู้อยู่อาศัยในเขต 3 นี้ มีเงินทองพอที่จะหาความสุขความสบายจากเมืองใหญ่ได้ตามควรแก่อัธยาศัย เขตที่ 4 เป็นเขตที่อยู่อาศัยของคนชั้นกลาง เป็นที่ตั้งบ้านเรือนของผู้ที่มีวิชาชีพ ข้าราชการ ผู้ทำงานตามห้างร้าน บริษัท ผู้มีธุรกิจขนาดเล็ก เขตที่ 5 เป็นเขตชานเมืองและเมืองบริวาร ผู้คนมักจะออกจากบ้านไปทำงานในเมืองในตอนกลางวัน และกลับมาพักผ่อนในตอนกลางคืน

จากสภาพเขตต่างๆ ทำให้คนตกอยู่ใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม คนที่มีลักษณะเหมือนกันก็จะคบค้าสมาคมกัน ใครอยู่เขตไหนก็จะมีคามชำนาญเฉพาะตัวตามเขตที่อยู่อาศัยความแตกต่างที่สำคัญของคนที่อยู่อาศัยในเมืองใหญ่ ก็คือความแตกต่างกันทางชนชั้น

Herbert Gans (1969 อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทศนชัยกุล, 2542 : 244) อธิบายว่า การเกิดอาชญากรรมในเขตเมืองนั้น มีความเห็นสอดคล้องกับที่ว่าอาชญากรรมจะเกิดขึ้นมากในเขตเมืองใหญ่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งก็เป็นไปตามธรรมชาติก่อให้เกิดความไม่เป็นระเบียบในทุก ๆ ด้าน จากแนวคิดของกลุ่มชิคาโกนี้ ทำให้เกิดแนวคิดในการป้องกันอาชญากรรม จากหลักทฤษฎีของกลุ่มชิคาโกเป็นพื้นฐานในการสร้างแนวความคิดที่เรียกว่า “หมู่บ้านในเมือง” (Urban village) เขาเริ่มมองเห็นว่าความสามัคคีความสัมพันธ์ของคนในชุมชนจากแบบจำลองหมู่บ้าน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อกัน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการรักษาความปลอดภัย อันจะมีผลต่อการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน

ถ้าจะแยกพิจารณาความคิดของแกนส์ เขาให้ความสำคัญที่ความมีปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในชุมชนเป็นอันดับแรก และให้ความสำคัญที่สถานที่อุปกรณ์ สำคัญรองลงมา และการจะสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดแก่ทุกคนในชุมชนได้ก็โดยการจัดสภาพพื้นที่ บริเวณในที่ชุมชนให้เอื้อสะดวกต่อการพบปะสังสรรค์ เช่น การจัดให้มีสโมสรสำหรับการเล่นกีฬา การพักผ่อน ร้านอาหาร สถานที่เหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศในการพบปะ แลกเปลี่ยนความคิด และร่วมมือในการหาแนวทางป้องกันชุมชนของตนเองต่อไป นักอาชญาวิทยาที่มีความเห็นสนับสนุนความคิดของแกนส์ มี เจน จากอบ (Jane Jacobs) และ อลิซาเบธ วูด (Elizabeth Wood) ซึ่งทั้งสองก็ได้เสนอให้มีการจัดสภาพแวดล้อมให้สะดวกในการพบปะสังสรรค์กับความร่วมมือในความคิดและการกระทำที่จะติดตามมาภายหลัง หากจะนำทฤษฎีจุดร่วมของวงกลมมาอธิบายการเกิดอาชญากรรม เขตที่มีอาชญากรรมมากคือเขตที่ 2 ซึ่งเป็นเขตทางผ่าน เนื่องจากธุรกิจจะพยายามเข้ามาทางเขตนี้ ทำให้แหล่งอาศัยที่อยู่ล้อมโถมลงไป ใครที่คิดว่าจะขยับขยายไปอยู่ที่อื่นได้ก็จะเคลื่อนย้ายออกไป การที่จะพัฒนาบ้านเรือนให้น่าอยู่น่าอาศัยก็ทำได้ยากหากไม่ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาล คนที่อยู่ในเขตทางผ่านก็คือคนยากจน ขาดความชำนาญในการประกอบอาชีพ สิ่งต่างๆที่อยู่ในเขต 2 นี้ ได้แก่ โรงรับจำนำ โรงภาพยนตร์เก็บค่าดูราคาถูก ร้านอาหาร สถาบันทางสังคมไม่อาจจะควบคุมพฤติกรรมของคนได้ จึงคิดว่าในเขตที่ 2 นี้ เต็มไปด้วยอาชญากรรมและความเลวร้าย

จากแนวคิดและทฤษฎีทางนิเวศวิทยาเป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างของสังคมกับสภาพแวดล้อม ดังนั้นการนำทฤษฎีนิเวศวิทยามาศึกษาปัญหาอาชญากรรมและแนวทางที่ใช้ในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ผู้วิจัยจะพิจารณาถึงลักษณะพื้นที่ภูมิศาสตร์และความเป็นอยู่ของราษฎรอาสาสมัคร ที่ผ่านการฝึกอบรมโครงการชุมชนเข้มแข็งที่พักอาศัยอยู่ในเขตชานเมืองและเมืองบริวารตามลักษณะของประชากรที่อยู่อาศัยในเขตที่ 5 นำมาใช้เป็นแนวคิดเพื่อป้องกันอาชญากรรมก็คือ การจัดสภาพทั่วไปไม่ว่าระดับเมือง ชุมชน หรือละแวกบ้านในลักษณะเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ง่ายต่อการควบคุม สังเกต โดยไม่ล่วงล้ำสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมในการป้องกันชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของตนเองและบุคคลอื่นให้ปลอดภัยจากภัยอาชญากรรม เพื่อให้สอดคล้องตามลักษณะพื้นที่และความรับผิดชอบของสถานีตำรวจจรด่าบลปากคลองรังสิต จังหวัดปทุมธานี และเป็นแนวทางสำหรับประชาชนให้ได้รับข่าวสารของโครงการชุมชนเข้มแข็งเกี่ยวกับการร่วมออกตรวจ ร่วมแจ้งเบาะแส และการร่วมปราบปรามอาชญากรรม

แนวคิดเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง (Corroborative Community Project)

ดำเนินการตามโครงการและเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็ง เป็นการนำทฤษฎีชุมชนสัมพันธ์ มาปรับใช้ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งแผนสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2542-2546) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ที่ได้กำหนดเป้าหมายของแผนงานป้องกันอาชญากรรมไว้ประการหนึ่งคือ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมเพิ่มขึ้น และส่งเสริมให้ชุมชนช่วยตนเองในการป้องกันอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น กองบัญชาการตำรวจภูธรภาค 1 จึงได้มีประกาศตำรวจภูธรภาค 1 ให้ใช้แผนปฏิบัติการเกี่ยวกับด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ลงวันที่ 15 ตุลาคม 2544 สั่งให้จัดทำโครงการชุมชนเข้มแข็งประจำตำบลเพื่อสนองนโยบาย ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ที่จะปรับปรุงวิธีการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจให้มีความสามารถในการให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยจัดให้มีโครงการชุมชนเข้มแข็งประจำตำบล โดยให้มีข้าราชการตำรวจปฏิบัติหน้าที่ประจำตำบล ๆ ละ 2 นาย เป็นนายตำรวจชั้นระดับ รอง สว. ในตำแหน่งควบคุม ลูกแถว / ผู้บังคับหมู่ / รองสารวัตร เป็นหัวหน้าและมีตำรวจชั้นประทวนไม่น้อยกว่า 1 นาย เป็นผู้ช่วยเหลือ และคัดเลือกราษฎรอาสาสมัครตำบลละไม่น้อยกว่า 10 นาย จำนวน 3 ชุด เป็นผู้ช่วยเหลือเจ้าพนักงานปฏิบัติงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในด้านการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม รักษาเสถียรภาพ อุบัติภัยด้านการจราจร ดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน โดยเฉพาะนักท่องเที่ยว เพื่อลดความกลัวภัยอาชญากรรม อันจะก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาประชาชนมากยิ่งขึ้น (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, 2542: 2)

โดยการจัดทำโครงการชุมชนเข้มแข็งตามแนวคิดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพื่อเป็นการหาทางป้องกันการป้องกันและปราบปรามปัญหาอาชญากรรมและปัญหาอาชญากรรมที่กำลังแพร่ระบาดใน ชุมชนภายใต้การนำยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” และชุมชนเข้มแข็งมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างชุมชนให้มีความปลอดภัยจากอาชญากรรมและอาชญากรรมเพื่อให้ชุมชนมีความเป็นปกติสุข

การดำเนินการเกี่ยวกับสายตรวจชุมชนเข้มแข็ง

สถานีตำรวจภูธรอำเภอ สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ และสถานีตำรวจภูธรตำบล เริ่มดำเนินการ และทำการประเมินผลศึกษาความสำเร็จของโครงการปัญหาและข้อขัดข้องต่าง ๆ หากประสบผลสำเร็จ จะขยายผลให้มีการดำเนินการชุมชนเข้มแข็ง ทุกแห่งทั่วประเทศ

บุคลากรของชุมชนเข้มแข็ง

ให้มีข้าราชการตำรวจประจำตำบล ๆ ละ 2 นาย เป็นนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรหรือชั้นประทวนที่มียศ เป็น ค.ต. หรือ จ.ส.ต. ทำหน้าที่เป็นหัวหน้าสายตรวจชุมชนเข้มแข็ง 1 นาย และมีตำรวจชั้นประทวน 1 นาย เป็นผู้ช่วยและราษฎรอาสาสมัคร คัดเลือกจากราษฎรอาสาสมัครจำนวน ไม่น้อยกว่า 10 นาย จากทุกหมู่บ้าน ๆ ละ ไม่น้อยกว่า 1 นาย หากตำบลใดมีหมู่บ้านน้อยกว่า 10 แห่ง ให้คัดเลือกจนครบ 10 นาย แบ่งเป็นชุดปฏิบัติการชุดละ 5 นาย โดยมีคุณสมบัติของราษฎรอาสาสมัคร และมีหลายชุดปฏิบัติการก็ได้ ดังนี้

1. เป็นผู้มิมีภูมิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่ประจำในเขตพื้นที่ ไม่น้อยกว่า 1 ปี
2. อายุไม่ต่ำกว่า 21 ปี ไม่เกิน 45 ปี
3. เป็นผู้มีความประพฤติเรียบร้อย มีอาชีพมั่นคง
4. เป็นผู้มีความศรัทธาและมุ่งหวังจะก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในชุมชน
5. ไม่เป็นข้าราชการประจำ ข้าราชการการเมือง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น
6. ไม่เป็นผู้ที่บกพร่องในศีลธรรมอันดีจนเป็นที่รังเกียจของสังคม

การปกครองบังคับบัญชาสายตรวจชุมชนเข้มแข็ง

สถานีตำรวจภูธรอำเภอหรือสถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ หรือสถานีตำรวจภูธรตำบลที่รับผิดชอบสายตรวจชุมชนเข้มแข็งจะคอยกำกับ ควบคุม ดูแล ให้คำปรึกษาแนะนำการปฏิบัติงานของสายตรวจชุมชนเข้มแข็ง โดยมอบหมายให้ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่มีระดับอาวุโสของสถานีตำรวจนั้นอย่างน้อย 1 นาย ทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบและให้คำปรึกษา แนะนำการปฏิบัติงานสายตรวจชุมชนเข้มแข็งตามโครงสร้างสายการบังคับบัญชา ต่อไปนี้

โครงสร้างสายการบังคับบัญชาของสายตรวจชุมชนเข้มแข็งตามลักษณะในแต่ละจังหวัด

ที่มา: สำนักงานแผนงานและงบประมาณ, 2543: 70

ที่ทำการชุมชนเข้มแข็งใช้ที่ทำการสายตรวจหรืออาศัยที่ทำการ (ศูนย์พัฒนาตำบล) ขององค์การบริหารส่วนตำบล เป็นที่ทำการ โดยการทำงานของสายตรวจชุมชนเข้มแข็งอยู่ในสังกัดหรือความรับผิดชอบดูแลของ สถานีตำรวจภูธรในแต่ละจังหวัด แยกย่อยมาถึงในระดับ สถานีตำรวจภูธรตำบลที่ทำหน้าที่กำกับดูแลในระดับท้องถิ่น

สรุปได้ว่า โครงการชุมชนเข้มแข็ง คือโครงการที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม แก้ไขปัญหาอาชญากรรมและงานด้านอื่น ๆ ของสถานีตำรวจในพื้นที่ โดยเริ่มตั้งแต่เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องปรับบทบาทในการสร้างความศรัทธา ให้เกิดความเชื่อมั่น ให้เกิดความรักนับถือมีเจตคติที่ดีต่อตำรวจอันจะนำไปสู่ความเข้าใจและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือ โดยวิธีการต่าง ๆ ในการทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม เพื่อให้ประชาชนในชุมชนหรือสังคมมีความสุขปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation)

ผู้วิจัยได้ประมวลแนวคิดทฤษฎีในเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งของสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต จังหวัดปทุมธานี รวมทั้งได้ประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องมีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วม เป็นคำนิยามกล่าวกันมากในปัจจุบันทั้งในแวดวงวิชาการและในหมู่นักพัฒนาโดยถูกนำมาใช้ในช่วงของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5(พ.ศ.2525-2529) ปัจจุบันแนวคิดและการปฏิบัติเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมการเมืองระหว่างประชาชนกลุ่มต่างๆ การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชน นับเป็นเงื่อนไขที่สำคัญยิ่งต่อความสำเร็จของการพัฒนาที่มุ่งพัฒนาคนและส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคม เพื่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของการมีส่วนร่วมอย่างถูกต้องและตรงกัน

ฐานแนวคิดการมีส่วนร่วม คือ เชื่อว่าประชาชนที่ได้เข้ารับการฝึกอบรมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ต่างได้รับความรู้และมีภูมิปัญญาและประสบการณ์ในการทำงานด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในระดับหนึ่ง ซึ่งสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้จากการเรียนรู้ และนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปผสมผสาน กับความเป็นชุมชนที่ตนอยู่อาศัยอยู่เดิมได้อย่างกลมกลืนและมีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือสังคม

นิคม ไชยวรรณ (2540:297-298) ที่เห็นว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ซึ่งจะเห็นได้ว่าการพัฒนาใดๆ ก็ตามหากประชาชนไม่มีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของและลงมือดำเนินกิจกรรมด้วยตนเองแล้ว กิจกรรมนั้นมีโอกาสจะสำเร็จและดำรงอยู่ได้แต่ถ้าหากว่าประชาชนมีความรู้ มีความเข้าใจในกระบวนการอย่างถ่องแท้สามารถมองเห็นและคาดหวังไว้ในผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อตนเองครอบครัวและชุมชน ทั้งยังได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างเพียงพอ จนเกิดความตระหนักในปัญหาของตนเองและค้นหาทางแก้ไขเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนเกิดการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินกิจกรรม พร้อมทั้งจะช่วยให้พัฒนาขีดความสามารถของประชาชนให้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทุกๆ แขนง

อุทัย เกตุญาติ (2541:185) ได้ทำการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมคือ การที่ให้ประชาชนในท้องถิ่นหรือเกษตรกรในท้องถิ่นมีการประสานงาน และความรับผิดชอบในการพัฒนาท้องถิ่นให้ตรงกับความต้องการของตนเอง โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและมีการวางแผนไปจนถึงการลงมือปฏิบัติตามแผนและการประเมินผล ซึ่งจะก่อให้เกิดเกษตรกรหรือชุมชนเกิดจิตสำนึกร่วมกันถึงการเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น

ความหมายของการมีส่วนร่วม

Marchington (1980 อ้างถึงใน ชินรัตน์ สมสืบ, 2539 : 9-11) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า พนักงานสามารถกล่าวในสิ่งที่มีผลกระทบต่อชีวิตการทำงานของตน การมีอิทธิพลต่อกันระหว่างพนักงานกับผู้บังคับบัญชาในเรื่องการตัดสินใจ ขึ้นอยู่กับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สิทธิในการตัดสินใจ สิทธิในการแนะนำ สิทธิในการให้คำปรึกษา สิทธิในการยับยั้ง

Nyerere (1993 อ้างถึงใน กิตติชัย การโสภา, 2536 : 14) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการที่มนุษย์สามารถจะทำการเปลี่ยนแปลงและควบคุมสภาพแวดล้อมของตนเอง เพราะมนุษย์ไม่ใช่สัตว์หรือสิ่งที่จะถูกทำการพัฒนา มนุษย์เองเท่านั้นที่จะพัฒนาและเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดใคร่ครวญ หาทางเลือกการแก้ปัญหาและการลงมือกระทำด้วยตนเอง

ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ลือชัย ศรีเงินยวง (2540) กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้องไม่หมายเพียงแต่การดึงประชาชนเข้ามาร่วมโครงการที่รัฐเป็นผู้กำหนด “ รูปแบบ เป้าหมายของงาน ” และ “ กำหนดให้มีการร่วมงาน ” ดังที่ผ่านมาแต่จะต้องมีส่วนร่วมอย่างมีสำนึกรับผิดชอบและมีบทบาทอย่างเต็มที่ ตั้งแต่คิดค้นปัญหา วางแผนปฏิบัติงาน ดูแลกำกับ ตลอดจนประเมินผล ติดตามงาน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริงจะต้อง หมายถึง การมอบอำนาจอธิปไตยขั้นพื้นฐานคืนสู่ประชาชน การพยายามจัดตั้งและพัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็ง บนพื้นฐานของการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ

โดยกล่าวว่ามิติของการมีส่วนร่วม แบ่งออกได้ 4 มิติ คือ

1. การเตรียมการ สิ่งจำเป็นที่ต้องเตรียมพร้อมก่อนการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ
 - 1.1 การให้ความรู้แก่ประชาชน เพื่อปลุกกระตุ้นให้เห็นสภาพปัญหาที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกันตลอดจนความรู้และความคิดพื้นฐานเกี่ยวกับประเด็นปัญหาเหล่านั้น
 - 1.2 การรู้จักใช้ความรู้ความชำนาญจากแหล่งต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาได้รวดเร็ว และการตัดสินใจแก้ปัญหาได้ดี
 - 1.3 การลงมือปฏิบัติงาน จะต้องสามารถกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ลักษณะของการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมมีหลายระดับ ตั้งแต่การเป็นสมาชิกจนถึงเป็นผู้นำหรือประธานกรรมการ คือ
 - 2.1 เป็นสมาชิก
 - 2.2 เป็นสมาชิกที่เข้าร่วมการประชุม
 - 2.3 เป็นสมาชิกที่บริจาคเงินช่วย
 - 2.4 เป็นกรรมการ
 - 2.5 เป็นประธานกรรมการ

3. แบบอย่างของการมีส่วนร่วมผู้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ในกิจกรรม
 - 3.1 เป็นผู้กระทำการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกิจกรรม*
 - 3.2 เป็นผู้รับผลการกระทำ คือ ได้รับผลจากกิจกรรมโดยตรง
 - 3.3 เป็นสาธารณชนทั่วไป คือ ประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงแต่มีความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรม อีกทั้งมีส่วนร่วมการดำเนินการบำเพ็ญสาธารณะประโยชน์ต่อชุมชนนั้น ๆ

4. ขั้นตอนของการระดมการมีส่วนร่วม อาจพิจารณาได้ ดังนี้
 - 4.1 ขั้นตอนของการจัดตั้งองค์กร เป็นขั้นตอนทำความเข้าใจชุมชน เข้าใจความเป็นไปของชุมชน
 - 4.2 ขั้นทำงานสัมฤทธิ์ผลทำให้สามารถดึงประชาชนนอกกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น
 - 4.3 ขั้นต่อเนื่องหรือยุติ เป็นขั้นประเมินผลงานของกลุ่ม

Cohen and Uphoff (1988 อ้างถึงใน ประพันธ์ ศรีบุปผา, 2539 : 16) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ชนิด คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (decision - making) อาจเป็นการตัดสินใจในระยะแรกเริ่มการตัดสินใจในช่วงกิจกรรมและการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (implementation) อาจเป็นในรูปของการเข้าร่วมโครงการ โดยการให้การสนับสนุนทางด้านทรัพยากร การร่วมในการบริหารหรือการร่วมมือรวมทั้งการร่วมในการร่วมแรงร่วมใจ
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (benefits) ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ทางวัตถุทางสังคม หรือโดยส่วนบุคคล

สำนักงานแผนงานและงบประมาณ (UN, Department of Interaction Economic , สมบูรณ์ อำพนพนารัตน์, 2542 : 26) ได้รวบรวมรูปแบบของการมีส่วนร่วมไว้ 3 แบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นกันเอง (spontaneous) ซึ่งเป็นการอาสาสมัคร หรือการรวมตัวกันเองเพื่อแก้ปัญหาของตัวเอง เป็นการกระทำที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งนับเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย
2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (induced) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการ ความเห็นชอบหรือการสนับสนุนโดยรัฐบาลซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นลักษณะทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา
3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (coercived) เป็นผู้มีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินการตามนโยบายของรัฐ ภายใต้การจัดการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยกรบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ส่งผลให้ผู้กระทำได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

Ramas and Fletcher (2001 อ้างถึงใน ประภาพร ศรีสถิตย์ธรรม, 2543 : 26) ได้กล่าวถึงมิติของการมีส่วนร่วมว่ามี 3 ส่วน คือ

1. รูปแบบของการมีส่วนร่วม เช่น การตัดสินใจ การดำเนินการ การใช้ประโยชน์ และการประเมินผล
2. วิธีการมีส่วนร่วม เช่น ความสมัครใจ การบังคับ ระยะเวลา ขนาด และระดับการให้ได้รับอำนาจ
3. บุคคลที่มีส่วนร่วม เช่น ผู้นำชุมชน ผู้อาศัย ข้าราชการ หรือนักการเมือง นักวิชาการ ชาวต่างประเทศ

Pateman (1996 อ้างถึงใน นาลีณี ศรีปัญญา, 2539 : 28-29) แบ่งการมีส่วนร่วมออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การเข้ามีส่วนร่วมอย่างเต็มตัว (Full Participation) หมายถึง บุคคลที่เป็นสมาชิกของส่วนที่ต้องมีหน้าที่ทำการตัดสินใจ มีอำนาจเท่าเทียมกันในการกำหนดพิจารณาผลของการตัดสินใจ

2. การเข้ามีส่วนร่วมเพียงบางส่วน (Partial Participation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการทำการตัดสินใจ ที่กลุ่มต่าง ๆ ใช้อิทธิพลต่อกันในกระบวนการทำการตัดสินใจ แต่จะมีเพียงฝ่ายเดียวที่มีอำนาจสุดท้ายในการทำการตัดสินใจ ผู้ได้บังคับบัญชาสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมเพียงอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจเพียงบางส่วน แต่ท้ายสุดผู้ที่ทำการตัดสินใจอยู่ที่ฝ่ายจัดการหรือผู้บังคับบัญชา ซึ่งยกเว้นบางกรณีที่มีการตัดสินใจสุดท้ายอยู่ที่ผู้ได้บังคับบัญชา

3. การได้เข้ามีส่วนร่วมบ้างหรือไม่ชัดเจน (Pseudo Participation) หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้ได้บังคับบัญชาได้รับเผยแพร่อธิบายข่าวสารข้อมูล ในเรื่องที่เป็นผลการตัดสินใจที่นำไปโดยผู้บังคับบัญชาหรือฝ่ายจัดการเรียบร้อยแล้ว โดยเชื่อว่าการสื่อสารกับผู้ได้บังคับบัญชาโดยการเปิดเผยข้อมูลให้ผู้บังคับบัญชาได้ทำการตัดสินใจไปแล้วนั้น จะทำให้ผู้ได้บังคับบัญชาเห็นด้วยกับการตัดสินใจของผู้บังคับบัญชา การมีส่วนร่วมลักษณะนี้ไม่ใช่เป็นวิธีการร่วมตัดสินใจ นิวสตรอมและเดวิส (Newstrom and Davis, 1993 : 248)

*

จากแนวความคิดเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมตามทรรศนะของนักวิชาการต่าง ๆ ข้างต้น ผู้วิจัยจึงปรับรูปแบบการมีส่วนร่วมตามความคิดของตนเองเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการที่เกี่ยวกับการออกตรวจ การแจ้งเบาะแส การปราบปรามอาชญากรรมและการแก้ไขปัญหายาเสพติด

กระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชน

ได้มีนักวิชาการและผู้ศึกษากล่าวถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนได้หลายแบบด้วยกัน ดังต่อไปนี้

ชูเกียรติ ภัยลี (2536) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วม คือ

- 1). ปัจจัยส่วนบุคคล คือ อายุ และเพศ
- 2). ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ คือ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม
- 3). ปัจจัยด้านการติดต่อสื่อสาร คือการติดต่อสื่อสารทั้งการสื่อสารมวลชนและสื่อบุคคล

Cohen and Uphoff (2000 อ้างถึงใน ประภาพร ศรีสถิตย์ธรรม, 2543 : 30) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. อายุและเพศ
2. สถานภาพในครอบครัว
3. ระดับการศึกษา
4. สถานภาพทางสังคม
5. อาชีพ
6. รายได้และทรัพย์สิน
7. ระยะเวลาในท้องถิ่นและระยะเวลาที่อยู่ในโครงการ
8. พื้นที่ดินถือครองและสถานภาพการทำงาน

สำหรับสิ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาใช้ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ ศาสนา ระดับการศึกษา รายได้ การได้รับการขัดเกลาทางสังคม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

2. ปัจจัยด้านการได้รับข่าวสาร ได้แก่ การได้รับข่าวสาร ในโครงการชุมชนเข้มแข็ง การเข้าร่วมการประชุม

ปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ผู้วิจัยได้สำรวจผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสนับสนุนการตั้งสมมติฐาน ดังปรากฏว่าผู้วิจัยได้สำรวจผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสนับสนุนการตั้งสมมติฐาน ดังปรากฏอยู่ในหัวข้อผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วิธีการวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

วิธีการวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนนี้เป็นแนวคิดที่ชี้ให้เห็นถึงมาตรวัดการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามีลักษณะอย่างไร มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

Agbayani (1997 อ้างถึงใน ปัญญา สวัสดิเสรี, 2539 : 25-26) ได้จัดลำดับขั้นของการเข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะ ต่าง ๆ ดังนี้

1. การร่วมประชุม
2. การออกความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

3. การตีปัญหาให้กระจ่าง
4. การออกเสียงสนับสนุนหรือคัดค้านปัญหา
5. การออกเสียงเลือกตั้ง
6. การบริจาคเงิน
7. การบริจาควัตถุ
8. การช่วยเหลือด้านแรงงาน
9. การใช้โครงการที่เป็นประโยชน์ให้ถูกต้อง
10. การช่วยเหลือในการรักษาโครงการ
11. ทำงานกับตัวนำในการเปลี่ยนแปลง

Kasperson and Breitbank (2001 อ้างถึงใน ประภาพร ศรีสถิตย์ธรรม , 2543 : 32) ได้เสนอมาตรวัดระดับการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. พิจารณาจากความถี่ของการกระทำ ซึ่งแสดงออกโดยการร่วมกระทำที่บ่อยครั้ง และมีระยะเวลาของการกระทำที่ยาวนาน
2. พิจารณาจากคุณภาพของการเข้าร่วม โดยพิจารณาจากผลและผลกระทบของการกระทำ เช่น ความรับผิดชอบ การตัดสินใจ การเปิดกว้างยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของผู้อื่น

จากแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องการวัดการมีส่วนร่วม ตามทรรศนะของนักวิชาการต่าง ๆ ข้างต้น ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการวัดการมีส่วนร่วมของประชาชนในแนวคิดของตนเองเป็นแนวทางในการวิจัยครั้งนี้ กล่าวคือ มีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม โดยพิจารณาจากจำนวนของผู้เข้าร่วมโครงการชุมชนเข้มแข็ง คือ ร่วมออกตรวจ ร่วมแจ้งเบาะแส ร่วมป้องกันปราบปรามอาชญากรรมแก้ไขปัญหายาเสพติดใน พื้นที่เพียงใด

จากความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนตามทรรศนะของนักวิชาการต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในความคิดริเริ่ม การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่ ผู้รับประโยชน์มีโอกาส และใช้โอกาสมีส่วนในการแสดงความรู้สึก บ่งบอกความต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของอีกฝ่ายหนึ่ง และตามทางสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต ได้ให้ผู้เข้ารับการศึกษาอบรมได้เป็นส่วนหนึ่งและเป็นส่วนสำคัญในการดูแลรักษาความสงบและช่วยกันป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน และจากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะพิจารณาการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ หมายถึง ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมเสียสละเวลา และลงมือปฏิบัติตามที่ได้รับอบรมเป็น

ราษฎรอาสาสมัคร ซึ่งพิจารณาจาก

1. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในการออกตรวจพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ
2. การมีส่วนร่วมในการแจ้งเบาะแสผู้กระทำความผิด
3. การมีส่วนร่วมในการปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่

แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจ (Motivation Theory)

สุพัตรา สุภาพ (2541 ก : 85) ได้ให้ความหมายว่า แรงจูงใจ หมายถึง การชักนำให้บุคคลอื่นปฏิบัติตามเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ด้วยการใช้ คำพูด การเขียน หรือการพยายามทำให้เกิดความต้องการที่จะปฏิบัติตามที่คาดหวังไว้ ซึ่งบุคคลจะปฏิบัติตามน้อยเพียงไร ขึ้นอยู่กับความต้องการ ซึ่งความต้องการนี้มี 2 ประการ คือ

1. ความต้องการทางกาย เป็นความต้องการในสิ่งที่เป็นแก่ชีวิต เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย ยา รักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม ความสนุกสนาน การขับถ่าย ความต้องการทางเพศ ความหิว ความกระหาย เป็นต้น
2. ความต้องการทางจิต เป็นความต้องการที่อยากให้สังคมยอมรับ ให้เกียรติ ให้ความรัก ให้ความเมตตา เป็นต้น

สรุปได้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง พลังที่มีอยู่ในตัวบุคคล ที่จะกระตุ้นหรือชี้ทางให้กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย นั่นคือบุคคลต้องการกระทำสิ่งใดก็ตาม ต้องใช้ความรู้ความสามารถที่บุคคลนั้นมีอยู่ จึงสามารถทำงานนั้นเสร็จสิ้นลงไปได้ ไม่เพียงเท่านั้นต้องมีสิ่งอื่น ๆ ประกอบอีก แรงจูงใจเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้บุคคลสามารถทำงานได้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ลักษณะของแรงจูงใจ

1. เป็นพลังกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา
2. เป็นตัวกำหนดเป้าหมายและทิศทางของพฤติกรรม คือ บุคคลจะทำอะไรหรือไม่ทำอะไร แรงจูงใจเป็นตัวกำหนดเป้าหมายการกระทำหรือไม่กระทำ
3. เป็นตัวกำหนดของความพยายามที่จะมีพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง

ประเภทของแรงจูงใจ

1. แรงจูงใจทางร่างกาย หรือทางชีววิทยา เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลสามารถมีชีวิตอยู่รอด

2. แรงจูงใจทางจิตวิทยา เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจ แรงจูงใจประเภทนี้ประกอบด้วยความอยากรู้อยากเห็น ความต้องการความรัก และความเอาใจใส่ที่ใกล้ชิดจากบุคคลอื่น

3. แรงจูงใจทางสังคม (Social Motive) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากแรงกระตุ้นที่สิ่งแวดล้อมและสังคมเป็นตัวผลักดันให้เกิดขึ้น โดยเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม อันเนื่องมาจากการติดต่อสัมพันธ์ของบุคคลในสังคมตามสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ ความต้องการมีเกียรติ การมีชื่อเสียง และได้รับการยอมรับจากกลุ่ม หรือสังคม รวมถึงความต้องการอำนาจ ซึ่งอำนาจในที่นี้ หมายถึง ความสามารถที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสภาพแวดล้อม เพื่อให้เกิดผลตามต้องการ อำนาจนี้มี 2 ระดับ คือ อำนาจที่แสดงออก (Manifest Power) เป็นการสร้างหรือใช้อำนาจว่ามีผลต่อบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมเพียงใด อีกระดับ คือ อำนาจที่แฝงอยู่ (Latent Power) คือการเปรียบเทียบว่ามีอำนาจมากน้อยเพียงใด ในการควบคุมการเปลี่ยนแปลงสิ่งอื่น หรือแม้แต่การคาดหวังและพร้อมที่จะแสดงอำนาจนั้นออกมา (พัชนี กรกวิน, 2522 : 83)

ทฤษฎีแรงจูงใจที่เกิดจากแรงขับ (Drive Theory หรือ Reduction Theory)

Abraham Maslow (1954 : 318 อ้างใน จุฬารัตน์ เอื้ออำนวย, 2543 : 10) เชื่อว่ามนุษย์มีธรรมชาติของความต้องการคล้าย ๆ กัน จึงได้สร้างทฤษฎีลำดับความต้องการของมนุษย์ขึ้น โดยเริ่มจากความต้องการขั้นพื้นฐานทางร่างกายขั้นต่ำขั้นสูงสุด เมื่อมนุษย์ประสบความสำเร็จตามความต้องการขั้นพื้นฐานแล้ว มนุษย์จะมุ่งสู่ความต้องการขั้นสูงสุดต่อไป

Abraham Maslow ได้คิดค้นทฤษฎีการจูงใจขึ้น โดยมีการสมมติฐานอันเป็นสาระสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ตราบใดที่มนุษย์ยังมีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการตลอดเวลาไม่มีที่สิ้นสุด เป็นความต้องการที่มีอยู่เสมอไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอย่างอื่นก็จะเข้ามาแทนที่ เป็นกระบวนการที่ไม่สิ้นสุด จะมีลักษณะที่เป็นลำดับขั้นตามลำดับความจำเป็นหรือความสำคัญ (A hierarchy of needs) เมื่อความต้องการขั้นต้นได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว ความต้องการในระดับต่อไปจะขึ้นมา เรียกร้องให้มีการตอบสนองทันที (Demand Satisfaction) (Herbert B. Hicks, 1967 : 234-240 อ้างใน สถิต วงศ์สวรรค์, 2529 : 473)

2. ความต้องการของมนุษย์ที่ได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะไม่เป็นการจูงใจ

เมื่อความต้องการใดได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้ว ก็จะไม่เป็นสิ่งจูงใจให้เกิดพฤติกรรมอีกต่อไป ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม กล่าวคือ จะถูกจูงใจด้วยความต้องการที่อยู่สูงถัดขึ้นไปในสิ่งที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง (สติต วงศ์สวรรค์, 2529 : 473)

3. ความต้องการของคนจะมีลักษณะสูงไปหาค่าตามลำดับ จึงเรียกว่า “ลำดับขั้นของความ ต้องการจำเป็น” (Hierarchy of Needs)

ความต้องการของมนุษย์อย่างหนึ่งอาจยังไม่ทั้งหมดไป ความต้องการอย่างอื่นเกิดขึ้นขึ้นมาอีกก็ได้ ความต้องการระดับหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการที่อยู่ในระดับถัดไปจะปรากฏเด่นชัดขึ้นในความรู้สึกของบุคคล แม้ความต้องการระดับที่ได้รับการตอบสนองพอใจแล้ว มันก็ยังมีอิทธิพลอยู่ในตัวคนมิได้หมดสิ้นไป ความต้องการแต่ละระดับจึงคาบเกี่ยว (Overlapping) กันอยู่เสมอ (David kretch, Richard S. Crutchfield and Egerton L. Ballachey , 1962 : 77 อ้างในสติต วงศ์สวรรค์, 2529 : 474)

จากการที่โครงการชุมชนเข้มแข็ง มีลักษณะสำคัญที่จะต้องให้ประชาชนในชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วม ละเป็นส่วนสำคัญในการเป็นสมาชิกและเป็นเจ้าของชุมชน ทฤษฎีหลักที่สำคัญประการหนึ่งคือทฤษฎีในการสร้างแรงจูงใจให้กระทำ ผู้ที่:ยววิจัยจึงได้นำทฤษฎีแรงจูงใจที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ

ทฤษฎีแรงจูงใจของ มาสโลว์ (Motivation Theory of Maslow)

สมมติฐานของมาสโลว์ คือ มนุษย์มีความต้องการมากมายหลากหลายไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการของมนุษย์จะมีความสำคัญแตกต่างกันไปตามลักษณะความต้องการ ที่สามารถนำเอามาจัดลำดับความต้องการที่มีความสำคัญระดับต่ำสุด ไปหาความต้องการที่มีความสำคัญระดับสูงสุด เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการที่มีอยู่แล้วนั้น ก็จะทำให้เกิดความต้องการในระดับที่สูงต่อไป

Maslow (1943 : 370-398) ได้แบ่งแรงจูงใจไว้ตามลำดับความเข้มข้นแห่งความต้องการ เป็น 5 ระดับดังนี้

ขั้นที่ 1 ความต้องการด้านร่างกาย คือ การเอาตัวรอดที่เป็นลักษณะปัจจัยพื้นฐาน ซึ่งก็คือ ปัจจัย 4 ประกอบด้วย อาหาร ชะรภัษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัย ถือเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับชีวิต ดังนั้น ผู้บริหารมีการกำหนดเงินเดือนที่เหมาะสมกับพนักงานก็จะสามารถสนองความต้องการขั้นนี้ได้

ขั้นที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย คือ ความเกี่ยวข้องกับ การเอาตัวรอดด้านร่างกาย รวมถึงความมั่นคง การปกป้อง และการป้องกัน ถ้าทำงานต้องการให้คนมีความมั่นคงในสถานภาพการทำงานมีความปลอดภัยจากอันตรายต่างๆ

ขั้นที่ 3 ความต้องการด้านสังคม หรือความต้องการการเป็นเจ้าของ และความรัก คือ การเข้าถึงการยอมรับในกลุ่ม ครอบครัว คนใกล้ชิด เพื่อนฝูง และญาติที่มีความรักใคร่กันดี กลุ่มผู้บริหารสามารถสนองตอบด้วยการจัดการบริหารแบบมีส่วนร่วม จัดกลุ่มควบคุมคุณภาพ จัดการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์

ขั้นที่ 4 ความต้องการความเคารพและยกย่อง คือ การบรรลุถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่น รวมไปถึงความเป็นผู้นำ และการยกย่องจากผู้อื่น สามารถจำแนกเป็น 2 ประเภท คือ

- (4.1) การยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป เช่น การได้รับการเอาใจใส่ การได้รับเกียรติยกย่อง
- (4.2) การยอมรับนับถือตนเอง เช่น ความปรารถนาที่จะไปสู่ความสำเร็จ ความเป็นตัวของตัวเอง
- (4.3) ความเชื่อมั่นในตนเอง และความมีอิสระ โดยปกติบุคคลทั่วไปจะวัดความสำเร็จจากการทำงาน เช่น การเลื่อนขั้น การเพิ่มกำไรให้บริษัท การได้รับผลประโยชน์อื่นๆ ในการปฏิบัติงาน

ขั้นที่ 5 ความต้องการประสบผลสำเร็จ คือ ความปรารถนาที่จะรู้และเข้าใจการจัดระบบ การจัดองค์กร และการจัดสร้างระบบแห่งคุณค่า ความต้องการในขั้นนี้มนุษย์จะมีความสุขในการทำงาน มีความพึงพอใจที่จะสร้างความสมบูรณ์ให้แก่ชีวิต มีความต้องการให้ตนเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น

ความต้องการขั้นที่ 1-3 เป็นความต้องการขั้นต่ำ ความต้องการขั้นที่ 4-5 เป็นความต้องการขั้นสูง

ทฤษฎีแรงจูงใจของแมคเคลนแลนด์ (Motivation Theory of Mcklanland)

แมคเคลนแลนด์ ศึกษาความต้องการของมนุษย์ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท

1. ความต้องการความสำเร็จ (Need for achievement)
2. ความต้องการมีอำนาจ (Need for power)
3. ความต้องการความสัมพันธ์ (Need for affiliation)

ถ้าผู้บริหารตระหนักถึงความต้องการเหล่านี้ ก็สามารที่จะกำหนดงานให้แก่ผู้ได้บังคับบัญชาที่มีลักษณะแตกต่างกันได้อย่างเหมาะสม

แนวความคิดการจูงใจ (Motivation)

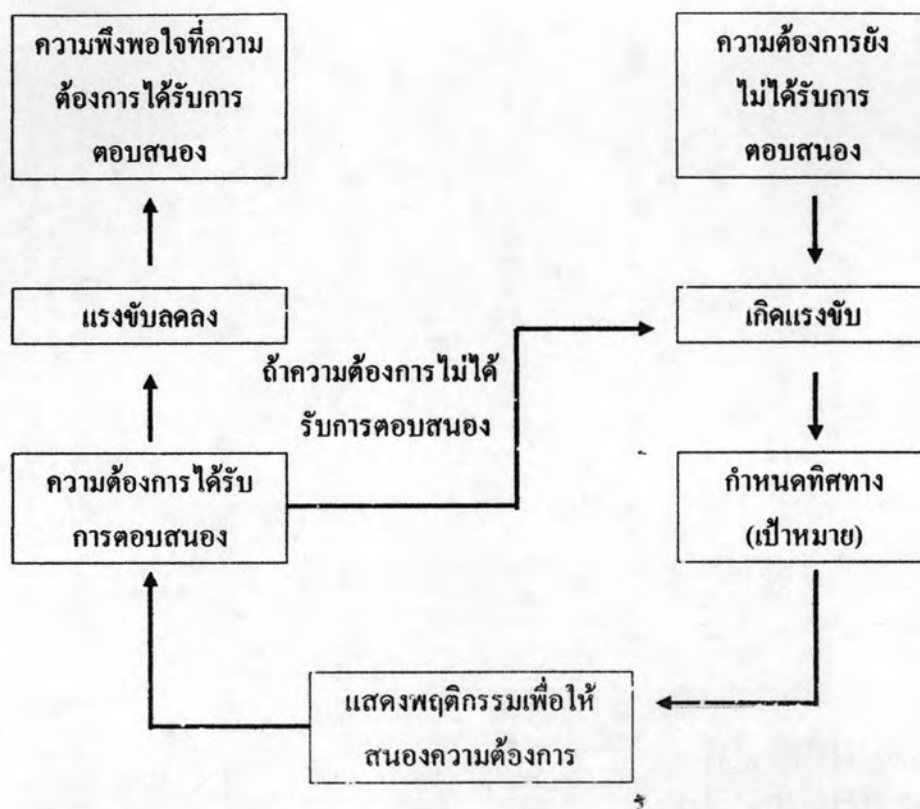
พยอม วงศ์สารศรี (2538) การจูงใจเป็นคำศัพท์ทั่วไป ที่จัดอยู่ในกลุ่มเดียวกับคำต่อไปนี้ ได้แก่ แรงขับ (drives) ความอยาก (desires) ความต้องการ (needs) และความปรารถนา (wishes)

ความหมายของการจูงใจในลักษณะต่างๆ ก็คือ การนำปัจจัยต่างๆ ได้แก่ การทำให้ตื่นตัว (arousal) การคาดหวัง (expectancy) การใช้เครื่องล่อ (incentives) และการลงโทษ (punishment) มาเป็นแรงผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง เพื่อบรรลุจุดหมาย หรือเงื่อนไขที่ต้องการ

การจูงใจเป็นการตั้งใจที่จะนำความพยายามของบุคคลไปสู่เป้าหมายขององค์กร กล่าวได้ว่าเป็นเป้าหมายการจูงใจสมาชิกในองค์กร ก็คือ การจัดบรรยากาศที่ท้าทายการปฏิบัติงาน โดยทั่วไปผู้จัดการจะจูงใจให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติสิ่งต่างๆ ตามความคาดหวังที่สามารถจะสนองความพึงพอใจ แรงขับ และความอยาก ซึ่งเป็นแนวทางนำให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนไปในทิศทางที่เป็นพฤติกรรมที่พึงปรารถนา

การบริหารงานสมัยดั้งเดิมจะใช้รางวัล เช่น การเพิ่มค่าตอบแทน ความมั่นคงในงาน เงื่อนไขการทำงานที่ดี หรือการลงโทษ ได้แก่ การให้ออก การลดขั้น มาเป็นตัวจูงใจให้พนักงานปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น สำหรับการบริหารงานในยุคปัจจุบันไม่สามารถใช้เพียงค่าตอบแทนผลประโยชน์ต่างๆ หรือสภาพการทำงานมาส่งเสริมการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการจูงใจเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนมากขึ้น ผู้จัดการต้องแสวงหาความเข้าใจเกี่ยวกับแรงผลักดันต่างๆ ที่จะกระตุ้นพฤติกรรมพนักงานในองค์กร ดำเนินการรับผิดชอบที่จะพัฒนาสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เพื่อก่อให้เกิดเป็นพลังที่พร้อมจะปฏิบัติงานในตำแหน่งงานทุกคน กล่าวได้ว่าภารกิจสำคัญยิ่งของผู้จัดการคือ การสร้าง และพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพที่จะเป็นตัวกระตุ้นให้สมาชิกในองค์กรรู้สึกตนสร้างผลผลิตให้แก่องค์กร

กระบวนการธรรมชาติของการงูใจ

จากรูปเมื่อบุคคลเกิดความต้องการทำให้เกิดแรงขับขึ้น แรงขับที่เกิดขึ้นจะกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ ออกมา ด้วยการกำหนดทิศทาง หรือตั้งเป้าหมายที่จะแสดงพฤติกรรมเพื่อให้สนองความต้องการ เมื่อสามารถสนองความต้องการได้แล้ว แรงขับจะลดลง บุคคลจะเกิดความพึงพอใจที่ความต้องการได้รับการตอบสนอง แต่ถ้าความต้องการไม่ได้รับการตอบสนองก็จะวนเข้าสู่การเกิดแรงขับอีกครั้ง และดำเนินต่อไปเป็นกระบวนการเรื่อยไปจนสู่ความพึงพอใจ

จากลักษณะดังกล่าว เมื่อนำมาประยุกต์ให้เกิดความเข้าใจเรื่องการงูใจดีขึ้น ก็คือ ถ้ามนุษย์มีความต้องการสิ่งใดจะพยายามผลักดันตนเองให้ได้รับการสนองตอบความต้องการนั้นๆ แสดงว่าบุคคลผู้นั้นเกิดแรงงูใจในการแสวงหาสิ่งที่สามารถตอบสนองความพึงพอใจ ธรรมชาติของการงูใจจะเกิดเป็นกระบวนการต่อเนื่องตราบเท่าที่มนุษย์ดำรงชีวิตอยู่ในสังคม

ประเภทของการจูงใจ

นักจิตวิทยาได้แบ่งการจูงใจออกเป็น 2 ประเภท

1) การจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) หมายถึง สภาวะของบุคคลที่มีความต้องการจะทำบางสิ่งบางอย่างด้วยจิตใจของตนเอง โดยไม่ต้องใช้สิ่งล่อใดๆ มากระตุ้น การจูงใจประเภทนี้มีคุณค่าต่อการปฏิบัติงานต่างๆ เป็นอย่างยิ่ง การจูงใจประเภทนี้ ได้แก่

ความต้องการ (Needs) เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าคนเราทุกคนมีความต้องการ และความต้องการทำให้เกิดแรงขับ แรงขับทำให้คนเราแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะเกิดผล คือความสบายใจ ความพอใจ เช่น ความต้องการความสำเร็จทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งความสำเร็จ

ความสนใจพิเศษ (Special Interest) ถ้าผู้ปฏิบัติงานคนใดมีความสนใจสิ่งใดเป็นพิเศษ จะมีความตั้งใจในการทำงาน ทำให้งานประสบความสำเร็จได้ในเวลาอันรวดเร็ว

ทัศนคติ หรือเจตคติ (Attitude) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น จัดเป็นการจูงใจภายในที่จะกระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรม เช่น ถ้าผู้ปฏิบัติมีทัศนคติที่ดีต่อหัวหน้า

2) การจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) หมายถึง สภาวะของบุคคลที่ได้รับการกระตุ้นจากภายนอกเพื่อนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของผู้กระตุ้น การจูงใจภายนอก ได้แก่ เป้าหมาย หรือการคาดหวังของบุคคล ความก้าวหน้า และเครื่องล่อต่างๆ เช่น การชมเชย การติเตียน การให้รางวัล การประกวด การลงโทษ และการแข่งขัน เป็นต้น

อาจสรุปได้ว่า การจูงใจ หมายถึง บังคับที่ก่อให้เกิดแรงผลักดันให้บุคคลได้แสดงพฤติกรรมออกมาเพื่อสนองตอบความต้องการนั้นๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์จนเป็นที่พอใจ

แนวคิดทฤษฎีการขัดเกลาทางสังคม (Socialization)

แนวความคิดพื้นฐานของการขัดเกลาทางสังคม คือ การที่บุคคลเกิดขึ้นท่ามกลางสังคม บุคคลมีการเรียนรู้ที่จะรู้จักตนเอง รู้จักคนอื่น ๆ มีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ดังนั้นมนุษย์แต่ละคนในสังคมได้สัมผัสกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย ภายในช่วงชีวิตหนึ่งๆ ของมนุษย์ในสังคม รวมไปถึงการที่บุคคลยอมรับ

ทัศนคติ ค่านิยม ทักษะพฤติกรรม โดยผ่านบริบทต่างๆ เริ่มต้นจากครอบครัวเป็นแห่งแรก ต่อมาคือ สังคมที่ตนเป็นสมาชิก สถาบัน และวัฒนธรรมแวดล้อมที่เราเติบโตขึ้นมา

มโนทัศน์การขัดเกลาทางสังคมโดยทั่วไป หมายถึง วิธีทางที่บุคคลเรียนรู้ทักษะ ความรู้ ค่านิยม แรงจูงใจ และบทบาทที่เหมาะสมกับตำแหน่งของเขาในกลุ่ม หรือสังคม ในทางสังคมวิทยา มักจะเน้นถึงวิธีทางที่บุคคลเรียนรู้เพื่อทำตัวสอดคล้องประสานกับสังคม นอกจากนี้ยังมองต่อไปว่า กระบวนการดังกล่าวนอกจากจะเปลี่ยนแปลงบุคคล ยังเปลี่ยนแปลงสังคมอีกด้วย

สุพัตรา สุภาพ (2546 : 48) ได้ให้ความหมายของการขัดเกลาไว้ว่า การขัดเกลาทางสังคม เป็นกระบวนการทั้งทางตรงและทางอ้อมที่มนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ ได้เรียนรู้คุณค่า กฎเกณฑ์ ระเบียบแบบแผนของกลุ่มหนึ่ง ๆ กำหนดหรือวางไว้เพื่อเป็นแบบแผนของการปฏิบัติต่อกัน และให้บุคคลได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง

งามพิศ สัตย์สงวน (2543 : 70) กล่าวว่า การขัดเกลาทางสังคมเป็นผลของการกระทำที่ซับซ้อนระหว่างสัณยภาพที่จะเรียนรู้ของมนุษย์ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางสังคมกับคนอื่น ๆ และปรับตัวเข้ากับกฎข้อบังคับของระบบวัฒนธรรมที่เฉพาะ

พิทยา สายหู (2541 : 1) กล่าวว่า การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการที่สังคมหรือกลุ่มสั่งสอนโดยตรงหรือทางอ้อม ให้ผู้ที่จะเป็นสมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้และรับเอาระเบียบวิธี กฎเกณฑ์ ความประพฤติกฎและคุณค่าต่าง ๆ ที่กลุ่มนั้นได้กำหนดไว้เป็นระเบียบของความประพฤติกฎและความสัมพันธ์ของสมาชิกในสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2538:49-50) ได้กล่าวถึงการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งมีเนื้อหาสำคัญ 3 ประการ ดังนี้

1. การตอบสนองความต้องการในระยะเริ่มแรก (response) เป็นกระบวนการที่บุคคล จะแสดงความต้องการออกมา และคนอื่นๆ ในสังคมจะทำหน้าที่สนองตอบ ความต้องการเหล่านั้น เป็นการสนองตอบความต้องการตามระเบียบแบบแผน ที่สังคมต่างๆ ได้กำหนดไว้ เช่น เมื่อเด็กหิว เด็กก็จะร้อง (เป็นการแสดงออก) มารดา หรือผู้เลี้ยงก็จะให้นมทุกครั้งที่เด็กร้อง แต่จะแตกต่างกันออกไปตามสภาพ ของแต่ละสังคมที่มนุษย์เป็นสมาชิกอยู่ เช่น บางครอบครัวให้เด็กดื่มนมทุกครั้ง ที่เด็กร้องแต่บางครอบครัวก็จะให้นมเด็กตามเวลาที่กำหนดไว้เป็นการ ตอบสนองในรูปแบบของการ ให้เด็กได้เรียนรู้ระเบียบที่สังคมนิยมปฏิบัติกัน

2. การรู้จักปรับตัวตามความต้องการ และความสามารถของคนให้เข้ากับกฎเกณฑ์ ของสังคม (adaptation) มนุษย์แต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ระเบียบ กฎเกณฑ์ไม่เท่ากัน บางคนรับได้ง่าย บางคนรับได้ยาก แม้ว่าจะได้รับการอบรม ที่เท่าเทียมกันก็ตาม เช่น เด็กบางคนสอนไม่นานก็จำได้ แต่เด็กบางคน สอนเท่าไรก็ไม่อาจจะปฏิบัติได้ จึงต้องรู้จักการดัดแปลงการอบรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับบุคคลแต่ละบุคคล

3. การยึดถือสิ่งที่คล้ายกับตัวเอง (identification)

3.1 ความต้องการของบุคคลที่จะทำตัวเลียนแบบบุคคลที่ตนยึดถือ และชื่นชมมาเป็นแบบฉบับ เช่น เด็กชายต้องการเลียนแบบบิดา เก่งเหมือนบิดา และเด็กผู้หญิงต้องการเลียนแบบมารดา ดีเหมือนมารดา เป็นต้น

3.2 ความรู้สึกร่วมกับบุคคล หรือกลุ่มที่ถือว่าเป็นพวกเดียวกับตน เช่น ความรู้สึกเจ็บร้อน แทนเห็นอกเห็นใจ เป็นต้น

3.3 ความรู้สึกยึดมั่นหลักการ หรืออุดมคติบางอย่างอย่างแน่นแฟ้น เช่น คนที่รักชาติ ยอมสละชีวิตเพื่อชาติ เป็นต้น

นิยามและการให้ความหมายของการขัดเกลาทางสังคม สุพัตรา สุภาพ (2538 : 48) กล่าวว่า การขัดเกลาทางสังคมคือกระบวนการที่มนุษย์เรียนรู้ ยอมรับค่านิยม กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่น เพื่อจะได้มีสถานภาพและปฏิบัติตามบทบาทต่าง ๆ ที่สังคมต้องการ ทั้งนี้เพราะเราอยู่กับกลุ่มใดก็ต้องทำตามกฎเกณฑ์ของสังคมนั้น เช่นเด็กทุกคนจะถูกหล่อหลอมความรู้สึกนึกคิด และการปฏิบัติไปตามสังคมนั้น เป็นการสร้างสถานภาพและบทบาทตามที่สังคมคาดหวัง เพื่อให้สมาชิกปฏิบัติ ถ้าใครไม่ปฏิบัติตามสังคมจะไม่ยอมรับเป็นสมาชิก (อ้างถึงใน ทวีวัฒน์ สายโชธา, 2542.:6)

Alan C. Keockhoff (1972) ได้ให้คำอธิบายว่า Socialization หมายถึงกระบวนการที่บุคคลพยายามหาความรู้ ความชำนาญ และความรู้ทางด้านจิตใจ และอารมณ์ ที่จะช่วยให้เขาสามารถมีส่วนร่วมในสมาชิกของกลุ่มในสังคมได้ด้วยดี

Marvin R. Kooler (1974) ให้ความหมายของการขัดเกลาทางสังคม ว่าเป็นกระบวนการที่ทำให้ผู้เกิดใหม่สามารถอยู่ในสังคมได้ หรือหมายถึงกระบวนการที่เกิดขึ้นเป็นช่วงที่ติดต่อกันไป ซึ่งประกอบด้วยค่านิยม ความคิด ความรู้ ทักษะ ความชำนาญ หรือความเชื่อ เป็นกระบวนการที่ทำให้คนในแต่ละช่วงอายุ แต่ละรุ่นจะเป็นผู้กระทำ และผู้ถูกกระทำ คือได้รับการเลี้ยงดูจากคนรุ่นก่อนถ่ายทอดไปสู่คนรุ่นหลัง

Broom and Selznick (1973 : 94) อธิบายการขัดเกลาทางสังคมไว้ 2 ลักษณะ คือ

1. ส่วนที่เกี่ยวกับสังคม เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรม และการกระทำให้บุคคลมีชีวิตที่เป็นระเบียบ
2. ส่วนที่เกี่ยวกับบุคคล เป็นการพัฒนาประสิทธิภาพของการเจริญเติบโต และพัฒนาการส่วนบุคคล เป็นกระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนจากชีวอินทรีย์มาเป็นมนุษย์ที่มีความสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ และสามารถปฏิบัติตามค่านิยมอุดมคติ และระดับความทะเยอทะยาน

โดยสรุป การขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการทั้งทางตรง และทางอ้อมที่มนุษย์ในสังคมหนึ่งๆ ได้เรียนรู้คุณค่า กฎเกณฑ์ ระเบียบ แบบแผน ที่กลุ่มกำหนดไว้ เพื่อเป็นแบบแผนของการปฏิบัติต่อกัน และให้บุคคลได้พัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง

ทัลแมน (Tallman,1973) สำหรับขอบเขตของการขัดเกลาทางสังคมนั้น กล่าวถึงเนื้อหาของกระบวนการขัดเกลาทางสังคมโดยทั่วไปว่า คือการหาความรู้ และประสบการณ์ที่เป็นความชำนาญเกี่ยวกับบุคลิกภาพที่เปลี่ยนแปลงไป ภายในขอบเขตดังนี้

1. ชนิดของสถานภาพ บทบาทตำแหน่งทางสังคม และบุคลิกภาพทางสังคมที่ผู้อยู่ในสถานะนั้น หรือกำลังจะเข้าสู่สถานะนั้นเรียนรู้ภายในบริบทสังคมที่เกี่ยวข้อง
2. พฤติกรรม การแสดงออก และลักษณะนิสัยความเชื่อของกลุ่ม แต่ละกลุ่มที่มีลักษณะเฉพาะ และจะเกิดขึ้นอยู่ในสังคมแต่ละกลุ่มนั้นๆ *
3. พฤติกรรม การแสดงออก และลักษณะนิสัยความเชื่อมีรากฐานมาจากสังคมนั้นๆ ซึ่งก่อให้เกิดลักษณะแตกต่างไปจากสังคมอื่นๆ
4. การกระทำตอบโต้กันทางสังคม หรือการกระทำตอบโต้กลับตามความคาดหวังของผู้อื่นที่กระทำไปนั้น เป็นแบบแผนที่กำหนด
5. มีระเบียบแบบแผนทางสังคม เช่น บรรทัดฐาน ความเชื่อมั่นผูกพัน ความซื่อสัตย์ ระบบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกันภายในสังคมนั้นๆ

การขัดเกลาทางสังคม จึงเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงปัจเจกบุคคลกับวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน ชีบจับเอาค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีประชาของสังคม การขัดเกลาทางสังคมจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่งตั้งแต่เกิดหล่อหลอมให้บุคคลนั้น มีบุคลิกภาพที่เรียนรู้จากสังคมที่ตนเองสังกัดอยู่ และต่อมาได้มีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ จากกลุ่มตัวแทนทางสังคม เช่น โรงเรียน เพื่อน และสื่อมวลชน

องค์ประกอบของการขัดเกลา

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2532 : 205-207) กล่าวว่า การขัดเกลาทางสังคมอาศัยองค์ประกอบของการขัดเกลา 5 ประการด้วยกันคือ

1. ความรู้และประสบการณ์ทางสังคม เช่น ความรู้เกี่ยวข้องกับสังคม ค่านิยม อุดมการณ์ ความเชื่อ บรรทัดฐานทางสังคม เป็นต้น เพื่อนำไปถ่ายทอดและฝึกฝนให้กับผู้รับการขัดเกลา

2. การกระทำระหว่างกันทางสังคม (Social interaction) หมายถึง บุคคลผู้ให้การขัดเกลากับผู้รับการขัดเกลาจะต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กันก่อน เพื่อเป็นการถ่ายทอดความรู้ การสั่งสอนและการอบรมทางด้านสังคม การกระทำระหว่างกันนี้จะก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านของพุทธิปัญญา ซึ่งเป็นรากฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาทางอารมณ์และทางสังคม ทำให้มีการเรียนรู้แบบแผนทางสังคมจนสามารถเป็นสมาชิกของชุมชนได้เป็นอย่างดี

3. ภาษา (Language) เป็นเครื่องมือสำหรับถ่ายทอดความรู้ทางสังคมที่สำคัญ ภาษาในที่นี้หมายถึง ภาษาทางสังคมและภาษาเฉพาะหรือศัพท์เทคนิคต่าง ๆ การถ่ายทอดจะได้ผลก็ต่อเมื่อรู้ภาษาถิ่น เมื่อรู้ภาษาถิ่นแล้วก็จะช่วยทำให้ผู้รับการขัดเกลาสามารถรู้และเข้าใจความจริงอย่างเป็นระบบได้ รู้และเข้าใจแนวความคิดที่สลับซับซ้อนและสามารถแลกเปลี่ยนความรู้ตึกนึคิดและค่านิยมของตนกับผู้อื่นได้

4. ความรักความชอบพอ (Affection) หมายถึง ความรู้สึกหรืออารมณ์ของผู้ให้การขัดเกลา โดยเฉพาะ ผู้ให้การขัดเกลาจะต้องรักและชอบผู้รับการขัดเกลาอย่างแท้จริง ความเจริญเติบโตทางร่างกายและจิตใจจึงเกิดขึ้น ในผู้รับซึ่งจะเป็นรากฐานที่ดี คัญให้ผู้รับยินดีประสานงานร่วมมือกับผู้อื่น พยายามเข้าใจผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น

5. สภาพแวดล้อม การขัดเกลาทางสังคมมีสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน สภาพแวดล้อมจะประกอบด้วยสิ่งมีชีวิต เช่น บุคคลแวดล้อม พ่อแม่ ญาติ เพื่อน เป็นต้น ส่วนสิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิต เช่น ดิน ฟ้า อากาศ บรรยากาศ ช่วงเวลา (เหมาะสม ไม่เหมาะสม) ย่อมส่งผลแตกต่างกัน

การขัดเกลาทางสังคมกับการกระทำระหว่างกัน

สุพัตรา สุภาพ (2546 : 50) ได้กล่าวว่า หากมนุษย์ไม่มีการเรียนรู้หรือไม่ได้รับการอบรมขัดเกลา มนุษย์ก็ยากที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นได้ หากมนุษย์คนใดถูกตัดขาดจากสังคม ไม่มีปฏิกริยาหรือการกระทำระหว่างกัน (interaction) ไม่ได้รับการเอาใจใส่อย่างเพียงพอตั้งแต่ในวัยทารกหรือเด็ก คนนั้นจะเติบโตขึ้นมาอย่างมีปัญญา เพราะพฤติกรรมของมนุษย์ไม่ได้เกิดจากชีวภาพบวกวัฒนธรรมบวกประสบการณ์ของตน แต่เกิดจากการมีความสัมพันธ์กันในระหว่างมนุษย์

ความมุ่งหมายของการขัดเกลาทางสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2546 : 52-53) ได้กล่าวถึงความมุ่งหมายของการขัดเกลาทางสังคมดังนี้

1. การปลูกฝังระเบียบวินัย เพื่อให้สมาชิกมีแบบของความประพฤติตามที่กลุ่มกำหนดหรืออนุญาต เป็นการลดความพอใจในปัจจุบัน เพื่อผลประโยชน์ในวันข้างหน้า
2. ปลูกฝังความมุ่งหวัง ความมุ่งหวังช่วยให้บุคคลมีกำลังใจจะทำตามระเบียบวินัยต่าง ๆ โดยเฉพาะความมุ่งหวังในสิ่งที่สังคมยกย่อง
3. สอนให้รู้จักบทบาทและทัศนคติต่าง ๆ บุคคลจะสามารถอยู่ร่วมกับสังคมด้วยดีได้ ถ้ารู้จักแสดงบทบาทของตนอย่างเหมาะสม ในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นตามกาลเทศะและโอกาสต่าง ๆ
4. สอนให้เกิดความชำนาญหรือทักษะ ที่จะร่วมใช้กิจกรรมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งความชำนาญนี้ ถ้าเป็นสังคมดั้งเดิมหรือความเป็นอยู่แบบง่าย ๆ จะเรียนรู้ด้วยการลอกเลียนแบบสิ่งที่เห็นอยู่เป็นประจำในชีวิตประจำวัน แต่ในสังคมเจริญก้าวหน้า จะเรียนรู้ความชำนาญหรือทักษะเกี่ยวกับเพื่อนร่วมสังคม

วิธีการขัดเกลาทางสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2546 : 51) ได้กล่าวถึงวิธีการขัดเกลาทางสังคมดังนี้

1. การขัดเกลาโดยตรง เป็นการขัดเกลาที่ต้องการให้บุคคลปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบแบบแผนที่กลุ่มสังคมนั้นกำหนดไว้ เป็นการบอกว่าสิ่งใดควรหรือไม่ควรกระทำ อะไรผิด อะไรถูก ซึ่งนับว่ามีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมาก เป็นการชี้ทางและแนะแนวทางในการปฏิบัติต่อบุคคลอย่างจริงจังและเจตนา เพื่อให้บุคคลสามารถวางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมกับสถานการณ์หนึ่ง ๆ
2. การขัดเกลาโดยอ้อม เป็นการอบรมที่ไม่ได้บอกกันโดยตรง บุคคลได้รับประสบการณ์หรือประโยชน์จากการสังเกต หรือเรียนรู้จากการกระทำของผู้อื่น

ตัวแทนของการขัดเกลาทางสังคม

สุพัตรา สุภาพ (2546 : 59-62) ได้กล่าวถึง กลุ่มตัวแทนต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญในชีวิตมนุษย์ โดยกลุ่มตัวแทนเหล่านี้จะให้การขัดเกลาในชีวิตของมนุษย์ ซึ่งการขัดเกลาอาจจะเป็นไปในรูปของการส่งเสริมกันหรือขัดแย้งกันก็ได้ ซึ่งบางครั้งก็ทำให้สับสน เกิดการขัดแย้งในด้านจิตใจ เพราะไม่รู้จักทำตามฝ่ายใดดี อย่างไรก็ตามก็ตัวแทนการขัดเกลา มี 6 กลุ่ม คือ

1. ครอบครัว การอบรมจะออกมาในรูปของพ่อแม่ผู้ปกครอง ซึ่งนับเป็นการอบรมเบื้องต้นที่สำคัญที่สุดที่เด็กจะต้องประสบ เพราะเป็นการอบรมที่ใกล้ชิดและมีความผูกพันอย่างลึกซึ้ง และมีอิทธิพลต่อ อารมณ์ ทัศนคติ และแบบของความประพฤติแก่เด็กเป็นอย่างยิ่ง พ่อแม่จะอบรม 2 วิธี คือ

1.1 ทางตรง ด้วยการบอกกล่าวอย่างแจ่มแจ้งพอสมควร ว่าอะไรควรทำ อะไรผิด อะไรถูก เป็นต้น ซึ่งได้ผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพมาก เนื่องจากการชี้ทางและแนะแนวทางในการปฏิบัติแก่บุคคลอย่างจริงจังและเจตนา เพื่อให้บุคคลนั้นสามารถวางตัวได้อย่างถูกต้องเหมาะสมต่อสถานการณ์หนึ่ง

1.2 ทางอ้อม เป็นการอบรมโดยไม่รู้ตัว เป็นสิ่งที่เด็กได้รู้ได้เห็น และซึมซาบเข้าไปในจิตใจ ซึ่งเด็กอาจจะนำไปปฏิบัติในอนาคตหรือมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็ก

2. กลุ่มเพื่อน คนเรามักจะถูกอบรมจากเพื่อนที่อายุเท่า ๆ กัน หรือมากกว่า โดยตอนวัยเด็กก็จะเป็นกลุ่มเพื่อนเล่น พอวัยรุ่นจะเป็นกลุ่มเพื่อนฝูง พอเป็นผู้ใหญ่จะมีความโน้มเอียงจะสังสรรค์คบค้าสมาคมกับบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมเท่าเทียมกัน

3. โรงเรียน เป็นสถานที่ที่เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้วิชาการต่าง ๆ อย่างเป็นทางการ และยังเป็นสถานที่ที่เด็กได้มีโอกาสคบหาสมาคมกับเพื่อนฝูงในวัยเดียวกัน ในขณะที่เดียวกันก็มีโอกาสได้รับความรู้และคุณค่าต่าง ๆ โรงเรียนจึงมีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กได้มาก

4. กลุ่มอาชีพ เมื่อบุคคลได้รับการอบรมจากกลุ่มอื่น ๆ ที่กล่าวมาจนถึงระดับที่จะต้องประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองและครอบครัว ใครจะทำอาชีพอะไร ก็ควรจะตั้งยอมรับระเบียบปฏิบัติของอาชีพนั้น ๆ ซึ่งในแต่ละอาชีพก็จะมีคุณค่าและวิธีการปฏิบัติแตกต่างกันออกไป

5. ตัวแทนทางศาสนา ได้แก่ วิศวอาราม พระ นักบวช ผู้สอนศาสนา หรือผู้เผยแพร่ธรรมของศาสนา ซึ่งบุคคลเหล่านี้จะช่วยขัดเกลาในแง่ให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับศีลธรรม จริยธรรม และความประพฤติที่ถูกต้องควร ตลอดจนหลักปรัชญาในการดำเนินชีวิต ศาสนาจึงมีส่วนและมีบทบาทในการสร้างทัศนคติ และแนวคิดในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะบุคคลย่อมนับถือศาสนา แนวความคิดทางศาสนาที่ยอมรับนั้นจะเป็นพลังในการที่จะให้บุคคลรับหรือไม่รับสิ่งใด

6. สื่อมวลชน สื่อมวลชนมีหลายประเภท เป็นเครื่องมือที่สำคัญและมีส่วนร่วมในการจัด
 เวลาทางสังคมในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่เรื่องคุณค่า ความเชื่อ แบบของความประพฤติ ในปัจจุบันไม่มี
 บุคคลใดในสภาพแวดล้อมทางสังคมปัจจุบันที่จะรอดพ้นจากสิ่งเร้าในด้านความคิดหรือพฤติกรรม
 จากสื่อมวลชน สำหรับสาธารณชนโดยทั่วไปถือว่าสื่อมวลชนเป็นแหล่งที่คนได้รับความ
 เพลิดเพลินและความรู้พร้อมกันไป และชีวิตของประชาชนในปัจจุบันดูเหมือนจะต้องพึ่งพาอาศัย
 สื่อมวลชน

สรุปแล้วทั้งครอบครัว โรงเรียน กลุ่มเพื่อน กลุ่มอาชีพ ศาสนา และสื่อมวลชน เป็น
 แหล่งสำคัญที่ให้ความคิดกับบุคคลและสร้างพื้นฐานที่จะทำให้บุคคลเลือกที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อสิ่ง
 ต่าง ๆ ในช่วงชีวิตระยะต่อมา รวมทั้งจัดเวลาให้บุคคลมีบุคลิกภาพต่าง ๆ ตามที่สังคมต้องการ

การจัดเวลาก่อให้เกิดความคิด เกิดทัศนคติ ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ได้รับการจัดเวลา
 และทำให้เกิดภาพลักษณ์ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดขึ้น แม้ว่าจะยังไม่เคยได้สัมผัสหรือพบเห็นสิ่งนั้นกับ
 ตัวเอง ก็สามารถที่จะเกิดภาพลักษณ์ต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดได้ และภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นนี้ก็จะย่อมจะ
 แตกต่างกันไปตามแต่ที่ได้รับการจัดเวลามา

แนวคิดทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร (Communication)

ริชชีกร เสรษ โธ (2528 :62) ได้กล่าวว่า สังคมมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เหตุ
 ของการเปลี่ยนแปลงประการหนึ่งคือ บุคคลในสังคมนั้นยอมรับเอาแนวความคิดใหม่ ๆ มาปฏิบัติ
 แทนของเดิม ซึ่งการที่บุคคลจะยอมรับของใหม่มาปฏิบัติ นั้นจะมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ
 โดยสรุป คือ

1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะส่วนตัว ได้แก่ อายุ สถานภาพทางสังคม ฐานะทาง
 เศรษฐกิจระดับการศึกษา
2. กระบวนการติดต่อสื่อสาร บุคคลจะยอมรับของใหม่มาปฏิบัติเมื่อได้รับข่าวสารอย่าง
 ชัดเจน ถูกต้อง ซึ่งในกระบวนการติดต้อสื่อสารนั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ กระบวนการของ
 ผู้ส่งสาร หรือแหล่งกำเนิดข่าวสาร ช่องทางสื่อสาร และผู้รับสาร

ช่องทางสื่อสารเป็นวิธีการที่ผู้ส่งข่าวสารนำข่าวสาร ไปยังผู้รับสาร แยกได้สองลักษณะ คือ

ลักษณะแรก ช่องทางสื่อสารมวลชน เป็นวิถีทางในการถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการสื่อสาร เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น

ลักษณะที่สอง ช่องทางสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นการติดต่อระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่าง ผู้ส่งสารและผู้รับสาร

โรเจอร์ และ ชูมาร์คเกอร์ (Rogers and Shoemaker,1971) ได้กล่าวถึง การรับรู้วิทยาการข่าวสารใหม่ จะมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน คือ

- 1). ขั้นการรับรู้ หมายถึง การได้รับรู้วิทยาการสมัยใหม่ครั้งแรก แต่ยังไม่มีการแสวงหาข่าวสารเพิ่มเติม
- 2). ขั้นความสนใจ หมายถึง เมื่อได้รับความรู้ใหม่แล้วแสวงหาข่าวสารความรู้เพิ่มเติม
- 3). ขั้นการไตร่ตรอง หมายถึง บุคคลเริ่มคิดไตร่ตรองในผลดีผลเสียของความรู้ใหม่เพื่อการตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำ
- 4). ขั้นการทดลอง หมายถึง การนำความรู้ใหม่ไปปฏิบัติเพื่อทดลองก่อนการยอมรับ
- 5). ขั้นการยอมรับ หมายถึง ขั้นตอนที่บุคคลนำความรู้วิทยาการใหม่ไปใช้อย่างเชื่อว่าใช้ได้ผล

หลักสำคัญ 7 ประการในการสื่อสาร

Cutlip and Center (1999 อ้างถึงใน ปัญญา สวัสดิเสรี, 2539:51) เสนอความเห็นไว้ว่า การสื่อสารจะมีประสิทธิผลต้องมีองค์ประกอบ 7 ประการ ดังนี้

- 1). ความน่าเชื่อถือของข่าวสารและวิธีการส่งข่าวสาร ผู้รับข่าวสารจะต้องมีความเชื่อมั่นในผู้ส่งข่าวสาร

2). ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ความสำคัญของเรื่องนี้อยู่ที่ท่าทาง คำพูด ภาษาที่เหมาะสมนอกเหนือไปจากสังคม วัฒนธรรม หรือสภาพแวดล้อมอื่น ๆ

3). เนื้อหาสาระ ข่าวสารที่คิดจะต้องมีความหมายต่อผู้รับข่าวสาร มีลักษณะน่าสนใจ และเป็นเรื่องเป็นราวที่อาจจะให้ทั้งความพึงพอใจหรือไม่พอใจ พร้อมกับมีการชี้แจงและแนะนำให้มีการ ตัดสินใจด้วย

4). ความสม่ำเสมอต่อเนื่องกัน การสื่อสารจะได้ผลต้องส่งบ่อย ๆ ติดต่อกันหรือมีการย้ำ เพื่อเตือนความทรงจำ หรือเปลี่ยนทัศนคติและมีความสม่ำเสมอ เสมอต้นเสมอปลาย มิใช่ส่งข่าว ชนิด ชาติ ๆ หาย ๆ ไม่เที่ยงตรงแน่นอน

5). ช่องทางข่าวสาร ข่าวสารจะเผยแพร่ได้ดีต้องส่งให้ถูกช่องทางของการสื่อสารนั้น ๆ โดยมองหาช่องทางที่เปิดรับข่าวสารที่เราจะส่ง และถูกส่งสายงาน กรม กอง หน่วยงาน หรือโดยวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น ส่งถึงตัวบุคคลโดยตรงจะรวดเร็วกว่าหรือส่งที่บ้านได้รับเร็วกว่าการส่งไปให้ที่ทำงาน เราควรเลือกช่องทางที่ได้ผลเร็วที่สุด

6). ความสามารถของผู้รับ การสื่อสารที่ดีว่าได้ผลนั้นต้องใช้ความพยายามหรือแรงงานน้อยที่สุด การสื่อสารจะง่าย สะดวกก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการรับของผู้รับ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น สถานที่ โอกาสอำนวยนิสัย ความรู้ พื้นฐานที่จะช่วยให้เข้าใจ

7). ความแจ่มแจ้ง ข่าวสารต้องง่าย ใช้ภาษาที่ผู้รับเข้าใจ คือ ใช้ภาษาของเขา ศัพท์ที่ยากและสูงไม่มีประโยชน์ควรตัดออกให้หมดให้ชัดเจน เข้าใจง่าย มีความมุ่งหมายเดียว อย่าให้คลุมเครือ หรือมีความหมายหลายแง่ หรือตกหล่นข้อความบางตอนที่สำคัญไป

การสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง เพราะเป็นการแจ้งวัตถุประสงค์ของโครงการ ขั้นตอนการดำเนินการและการแสวงหาความร่วมมือจากประชาชนให้ทราบ และต้องการให้ประชาชนเข้าร่วมในการปฏิบัติการที่เกี่ยวกับการออกตรวจ แจ้งเบาะแส การปราบปรามอาชญากรรมและการแก้ไขปัญหาเสพคดีในพื้นที่

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสาร สำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะพิจารณาถึงราษฎรอาสาสมัครที่ผ่านการฝึกอบรมโครงการชุมชนเข้มแข็ง ได้รับข่าวสารของโครงการชุมชนเข้มแข็งเกี่ยวกับการร่วมออกตรวจ ร่วมแจ้งเบาะแส และการร่วมปราบปรามอาชญากรรมจาก

เจ้าหน้าที่สายตรวจชุมชนเข้มแข็ง ของสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต จังหวัดปทุมธานี จำนวนกี่ครั้งต่อสัปดาห์

ข้อมูลของสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนตามโครงการที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้จัดทำขึ้นตามแบบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 และได้ทำการเลือกศึกษาในโครงการชุมชนเข้มแข็งของสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต จังหวัดปทุมธานี ซึ่งข้อมูลในการศึกษาที่พบว่าพื้นที่ที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต เป็นพื้นที่ซึ่งมีปัญหาอาชญากรรมเกิดขึ้นหลากหลาย ทั้งในคดีเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย เช่น คดีฆ่า คดีทำร้ายร่างกาย ในส่วนคดีที่เกี่ยวกับชีวิตและทรัพย์สิน เช่น คดีลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ที่ครอบคลุมในเนื้อหาและความสำคัญในเรื่องปัญหาอาชญากรรม และจากการสำรวจและศึกษาพบว่าสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต ตั้งอยู่เลขที่ 79 หมู่ที่ 6 ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ซึ่งสร้างเมื่อ พ.ศ.2471 ซึ่งปัจจุบันมีตำแหน่งหัวหน้าสถานีเป็นตำแหน่ง ผู้กำกับการ รับผิดชอบพื้นที่ 4 ตำบล คือ ตำบลบ้านใหม่ ตำบลหลักหก ตำบลบางพูน และตำบลบางกะดี มีเขตรับผิดชอบประมาณ 34.26 ตารางกิโลเมตร ทิศเหนือติดต่อกับตำบลบ้านกลาง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ทิศใต้ ติดต่อกับเขตตำบลบ้านใหม่ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ทิศตะวันออก ติดต่อกับ ตำบลประชาธิปัตย์ อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ทิศตะวันตก ติดต่อกับ ตำบลบางเข้แยง อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

จำนวนประชากร ในพื้นที่ จำนวน 56,540 คน ประชากรแฝงประมาณ 100,000 คน โดยมีสถานประกอบการ ร้านค้า และธนาคาร ร้านทอง จำนวนมาก มีนิคมอุตสาหกรรมบางกะดี ซึ่งมีจำนวนโรงงานจำนวนมาก มีนายตำรวจชั้นสัญญาบัตร จำนวน 14 คน ชั้นประทวน จำนวน 98 คน รวม 112 คน (งานนโยบายและแผน: 2545: 15)

ปัญหาอาชญากรรมในพื้นที่นั้นมีเกือบทุกประเภท เนื่องมาจากมีเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร และเป็นเขตปริมณฑล มีแหล่งประกอบอาชีพหลายอย่าง เช่น หมู่บ้านจัดสรร มหาวิทยาลัย โรงงานอุตสาหกรรม สถานที่ก่อสร้าง เป็นต้น สภาพปัญหาอาชญากรรมมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยเฉพาะในคดีเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อทรัพย์ และการเผยแพร่การระบาดของยาเสพติด ซึ่งแนวทางป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และปัญหาอาชญากรรมนั้น คือ การให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม โดยการจัดให้มีโครงการชุมชนเข้มแข็ง ภายในชุมชนขึ้น

งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ในการสำรวจผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็งนั้น ผู้วิจัยได้ทำการตรวจเอกสารที่มีผู้ทำการศึกษาไว้เพื่ออ้างอิงในการสร้างกรอบแนวความคิดในการวิจัย ดังนี้

งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องในประเทศไทย

ชูเกียรติ ภัยลี (2538) ศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมระหว่างเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงานกับเขตพื้นที่ไม่มีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าประชาชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนมีส่วนร่วมมากกว่าในเขตพื้นที่ไม่มีการปฏิบัติงานของตำรวจชุมชนในเกือบทุกปัจจัย

ชยานนท์ มีสติ (2540) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำท้องถิ่นในการป้องกันอาชญากรรมอำเภอไทรน้อย จังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้นำท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ได้แก่ ความคุ้นเคยพื้นที่ และความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ได้แก่ รายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย และระยะเวลาที่เป็นผู้นำท้องถิ่น ปัญหาในการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมที่พบส่วนใหญ่ คือ ปัญหาในการร่วมออกตรวจ และการแจ้งข้อมูลหรือเป็นแหล่งข่าว รองลงมา คือ ปัญหาในการให้ความช่วยเหลือประชาชน และปัญหาที่พบน้อยที่สุดคือปัญหาการช่วยจับกุม

ดอกไม้ บุญศิริ (2542) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนเจ้าพนักงานตำรวจในการควบคุมอาชญากรรม ซึ่งศึกษาประชาชนในเขตรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวนทั้งสิ้น 353 ครัวเรือน ผลการศึกษาพบว่าประชาชนในเขตรับผิดชอบมีส่วนร่วมในการควบคุมอาชญากรรมที่แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัย มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนเพศไม่มีผลแต่อย่างใด

นคร สานภาพิษฐ์ (2542) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย พบว่าประชาชนร่วมเสนอปัญหา

และแสดงความคิดเห็นการร่วมวางแผนหรือจัดทำโครงการฯ การร่วมลงมือปฏิบัติตามแผนและการร่วมติดตามและประเมินผล ในระดับต่ำเพราะมีภาระทางครอบครัวมากทำให้ไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการและการมีภาระกิจในการประกอบอาชีพ

ธวัช สิริกิจโยธิน (2543) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน ตำบลคลองโคน อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ป่าชายเลนอยู่ในระดับปานกลาง จากการจัดการมีส่วนร่วมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านร่วมแสดงความคิดเห็นด้านร่วมทำโครงการ และด้านร่วมปฏิบัติตามโครงการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำให้เกิดความแตกต่างในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ อาชีพ การเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชน ความรู้ความเข้าใจ การรับข่าวสารและการประชาสัมพันธ์และการคาดหวังผลประโยชน์จากการร่วมอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน

รัฐศาสตร์ ติงห์เหลือง (2543) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมของประชาชนในเขตพระโขนง จำนวน 385 คน พบว่าประชาชนในเขตพระโขนงในระดับบุคคลและครอบครัว มีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมมาก ในระดับชุมชนมีส่วนร่วมปานกลางในระดับความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจและโครงการชุมชนมีส่วนร่วมน้อย และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรม ได้แก่ เพศ อาชีพ รายได้ และที่อยู่อาศัย

สุชาติ อรุณวุฒิวงศ์ (2543) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการเพื่อพัฒนาชนบท พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการธุรกิจเพื่อการพัฒนาชนบทอยู่ในระดับปานกลาง จากการศึกษาการมีส่วนร่วมด้านการตัดสินใจ การปฏิบัติการ การรับผลประโยชน์และการประเมินผล ประชาชนจะมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์มากที่สุด รองลงมาคือด้านปฏิบัติการ การตัดสินใจ และด้านการประเมินผล และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การเป็นสมาชิกกลุ่มในสังคม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก สหกรณ์ และระยะเวลาในการเข้าร่วมโครงการ

สมควร สุรภาพพิศิษฐ์ (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50 จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเข้าร่วมโครงการ คือ การเป็นสมาชิกกลุ่ม การได้รับข่าวสาร เพศ และจำนวนแรงงานในครัวเรือน

สมบูรณ์ อัมพนพนารัตน์ (2544) ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันไฟป่า กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน จังหวัดสระบุรี พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ได้แก่ รายได้ ระดับการศึกษา ความรู้เกี่ยวกับไฟป่า การเข้ารับการฝึกอบรม การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ส่วนเพศ อายุ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย อาชีพ ตำแหน่งทางสังคม การรับรู้ข่าวสาร ไม่ใช่ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันไฟป่า

พีระ พรนวม (2544) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน พบว่า ความสนใจของผู้บริหารในด้านหลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามีน้อย ทั้งที่มีผู้ผ่านการฝึกอบรมในเรื่องนี้มีมาก และยังเชื่อมั่นว่าการจัดการศึกษา ควรเป็นหน้าที่ของโรงเรียนจัดการศึกษาเอง ชุมชนและคณะกรรมการควรมีส่วนร่วมกันคิดกันร่วมทำ ในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ความคิดเห็นต่อคณะกรรมการ โรงเรียนที่เข้ามามีส่วนร่วมนั้นเป็นการเห็นด้วย แต่มีความต้องการให้คณะกรรมการจากหลายสาขาอาชีพ เพราะจะได้ความคิดที่หลากหลายประสพการณ์และคณะกรรมการควรมีจำนวนมากขึ้นกว่าเดิมเพื่อการดำเนินงานที่ดีขึ้น

สันติภาพ วรรณเพิ่มพูน (2544) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของราษฎรบ้านโสกโขมง ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสามหลัน จังหวัดสระบุรี ปรากฏว่าตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของราษฎรบ้านโสกโขมงในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติแห่งนี้ได้แก่ เพศ และอายุของหัวหน้าครัวเรือน รวมทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มทางสังคมของสมาชิกในครัวเรือน นอกจากนี้ยังพบว่าราษฎรส่วนใหญ่ในพื้นที่ยังขาดความรู้ และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าไม้

พวงทอง ยาใหญ่ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น:กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นประจำปี 2545 ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ ยังอยู่ในระดับน้อย ทำให้เห็นว่าประชาชนยังไม่ค่อยให้ความสนใจในกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเท่าที่ควร เช่น ในเรื่องการเข้าประชุมเพื่อเสนอปัญหาความต้องการของท้องถิ่น และการเข้าร่วมตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งอาจส่งผลให้การแก้ปัญหาของท้องถิ่นไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และให้ข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานที่มีหน้าที่กำกับดูแลจะต้องให้ความสำคัญและส่งเสริมสนับสนุนด้านความรู้ ความเข้าใจพัฒนาท้องถิ่น

งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

มาร์ซิงตัน (Marchington, 1980 อ้างถึงใน ชินรัตน์ สมสืบ, 2539 : 9-11) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมว่า พนักงานสามารถกล่าวในสิ่งที่มีผลกระทบต่อชีวิตการทำงานของตน การมีอิทธิพลต่อกันระหว่างพนักงานกับผู้บังคับบัญชาในเรื่องการตัดสินใจ ขึ้นอยู่กับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สิทธิในการตัดสินใจ สิทธิในการแนะนำ สิทธิในการให้คำปรึกษา สิทธิในการขัดแย้ง

ไนเรเร (Nyerere ,1993 อ้างถึงใน กิตติชัย การโสภา , 2536 : 14) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการที่มนุษย์สามารถจะทำการเปลี่ยนแปลงและควบคุมสภาพแวดล้อมของตนเอง เพราะมนุษย์ไม่ใช่สัตว์หรือสิ่งที่จะถูกทำการพัฒนา มนุษย์เองเท่านั้นที่จะพัฒนาและเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิด ไตร่ตรอง หาทางเลือกการแก้ปัญหาและการลงมือกระทำด้วยตนเอง

ทาฟท์และอิงแลนด์ (Taft and England,1964) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเขตของชุมชนที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของอาชญากร โดยแบ่งออกเป็น 7 เขต คือ

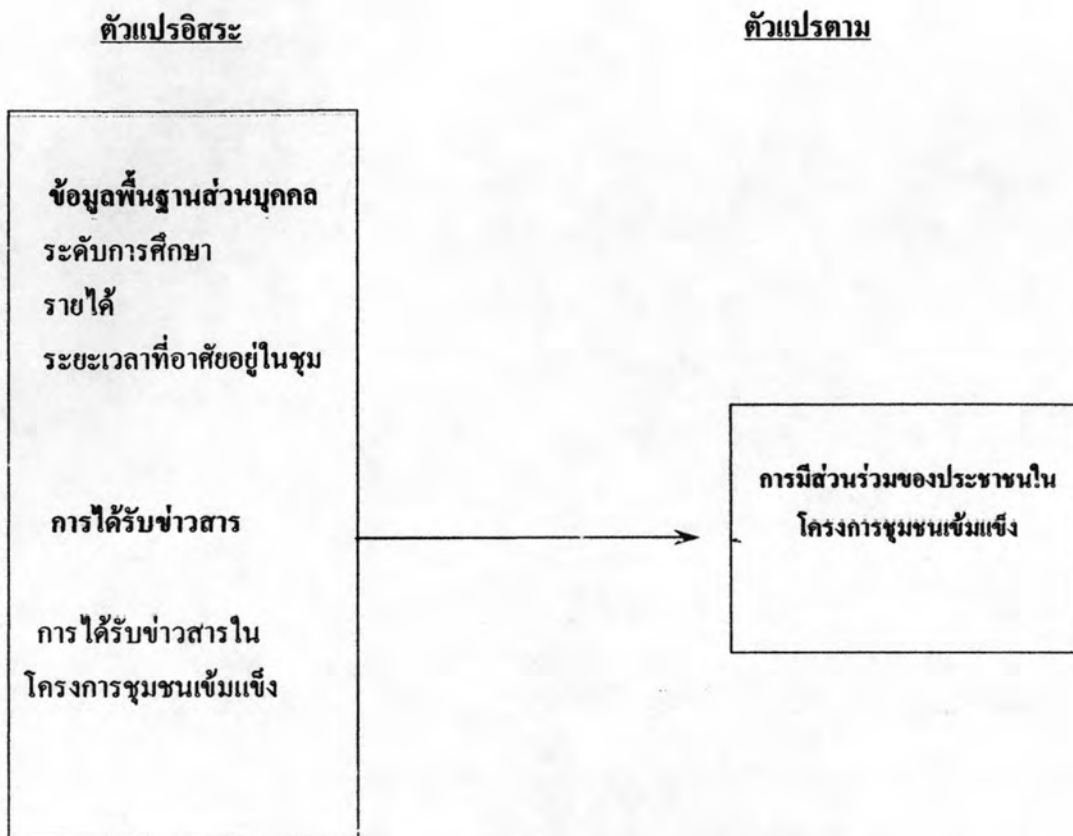
- 1.เขตที่มีความยากจนทั่วไป โควในเขตนี้มักมีการกระทำผิดจำพวกลักทรัพย์ทั่วไป
- 2.เขตสลัมหรือเขตชุมชนแออัดที่มีความยากจน ซึ่งเป็นที่อยู่ของคนอนาถา ขาดที่พึ่ง มีความเป็นอยู่แบบตัวใครตัวมัน เป็นเขตที่ขาดการควบคุมความประพฤติ มีค่านิยมต่างกัน เป็นเขตที่อุดมไปด้วยอบายมุข เช่น สุรา ยาเสพติด การพนัน
- 3.เขตที่ขาดจากสังคมที่ยึดถือประเพณีที่ดีงามหรือแหล่งชุมชนที่อยู่โดดเดี่ยว มักมีสภาพทางกายภาพขวางกั้น เช่น แม่น้ำลำคลอง แหล่งอุตสาหกรรม ซึ่งมักเป็นชนวนของความขัดแย้งและปฏิบัติต่างๆ
- 4.เขตชุมชนที่มีบ้านเรือนอยู่อย่างหนาแน่นเป็นเขตที่อาศัยอยู่ร่วมกันแต่ไม่มีความ สัมพันธ์ส่วนตัว ไม่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ขาดระเบียบและประเพณีวัฒนธรรมที่ดีงาม
- 5.เขตชุมชนกลุ่มน้อยอาศัยอยู่เพียงกลุ่มเดียวโดยในเขตนี้มักมีการขัดแย้งกันทางวัฒนธรรม
- 6.เขตแห่งความชั่วร้าย เลวทราม โดยเขตนี้มักได้รับความคุ้มครองจากตำรวจเพื่อการ

ประกอบอาชญากรรมหรือสิ่งผิดกฎหมาย เช่น แหล่งการพนัน แหล่งโสเภณี มีการทุจริตคอร์รัปชัน
ในทางการเมืองเป็นแหล่งคึงคูดและช่องสุมอาชญากรที่เข้าไปแสวงหาผลประโยชน์

7.เขตชนบทล้อมโทรม ซึ่งเป็นที่อยู่ของคนจนตรอกและชาดผู้นำชุมชน

เฮอ์เบิร์ต แกนส์ (Herbert Gans, 1969 อ้างถึงใน นวลจันทร์ ทัศนชัยกุล 2542 : 244)
อธิบายว่า การเกิดอาชญากรรมในเขตเมืองนั้น มีความเห็นสอดคล้องกับที่ว่าอาชญากรรมจะเกิดขึ้น
มากในเขตเมืองใหญ่ การเปลี่ยนแปลงทางสังคมซึ่งก็เป็นไปตามธรรมชาติก่อให้เกิดความไม่เป็น
ระเบียบในทุก ๆ ด้าน จากแนวคิดของกลุ่มชิคาโกนี้ ทำให้เกิดแนวคิดในการป้องกันอาชญากรรม
จากหลักทฤษฎีของกลุ่มชิคาโกเป็นพื้นฐานในการสร้างแนวความคิดที่เรียกว่า “หมู่บ้านในเมือง”
(Urban village) เขาเริ่มมองเห็นว่าความสามัคคีความสัมพันธ์ของคนในชุมชนจากแบบจำลอง
หมู่บ้าน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อกัน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการรักษาความปลอดภัย อันจะ
มีผลต่อการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง เป็นการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมระหว่างพื้นที่ที่มีการปฏิบัติงาน โดยพิจารณาจากตัวแปรในเรื่องส่วนบุคคล กับการร่วมปฏิบัติการที่เกี่ยวกับการออกตรวจ แจ้งเบาะแส และการปราบปรามอาชญากรรมโดยผู้วิจัยได้วางกรอบของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ไว้ดังนี้

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน การได้รับข่าวสารในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ได้แก่ การได้รับข่าวสาร การรวมตัวหรือประชุม
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในความคิดริเริ่ม การร่วมปฏิบัติและร่วมปฏิบัติในเรื่อง

ต่างๆ เป็นกระบวนการที่ผู้รับประโยชน์มีโอกาส และใช้โอกาสการมีส่วนร่วมในการแสดงความรู้สึก บ่งบอกความต้องการให้อีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ที่อีกฝ่ายหนึ่ง โดยพิจารณาจากการ ร่วมปฏิบัติการที่เกี่ยวกับการออกตรวจ แจ่งเบาะแส และการปราบปรามอาชญากรรม พฤติการณ์ในการป้องกันอาชญากรรม ความถี่ในการออกตรวจ หรือเข้าร่วมกิจกรรม

สมมติฐานในการวิจัย

จากกรอบการวิจัยข้างต้นสามารถนำมากำหนดสมมติฐานในการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ต่างๆที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ของสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต จังหวัดปทุมธานี ได้ดังต่อไปนี้

1. ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง
2. รายได้ ของประชาชนที่ได้เข้ารับการอบรมในโครงการมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง
3. ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง เช่น ประชาชนที่ได้อยู่อาศัยในชุมชนมาเป็นเวลานาน แลแล้ว มีความชอบ อกเป็นหัวหน้ากลุ่มชุมชน หรือมีความผูกพันกับคนในชุมชนมากน้อยอย่างไร
4. การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับโครงการชุมชนเข้มแข็งมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง มีส่วนช่วยในการพัฒนา หรือมีอุปสรรคปัญหาใดบ้างหรือไม่อย่างไร

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. นิยามศัพท์ทั่วไป

“โครงการชุมชนเข้มแข็ง ของสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต จังหวัดปทุมธานี” หมายถึง โครงการของสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต จังหวัดปทุมธานี ที่ฝึกอบรมราษฎร

อาสาสมัครให้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกตรวจ แจ่งเบาะแส การปราบปรามอาชญากรรมและ แก้ไขปัญหาอาชญากรรม โดยประสานการปฏิบัติระหว่างเจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นประทวนที่ไปปฏิบัติหน้าที่ป้องกันปราบปรามอาชญากรรมประจำตำบล เพื่อพัฒนางานตำรวจด้านสายตรวจ ด้านการข่าวในการให้บริการ การป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมในระดับท้องถิ่นให้มี ประสิทธิภาพ

“ประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง” หมายถึง ประชาชนที่พักอาศัยอยู่ใน ตำบลบ้านใหม่ ตำบลบางกะดี ตำบลบางพูน ตำบลหลักหก อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

“การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการชุมชนเข้มแข็ง” หมายถึง พฤติกรรมที่มีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติการ ได้แก่ การออกตรวจพื้นที่กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ การแจ้งข่าวอาชญากรรม เบาะแสของผู้กระทำความผิดที่อยู่ในพื้นที่ และการปราบปรามอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน

2. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

“สภาพชุมชน” หมายถึง ลักษณะของชุมชนที่ประชาชนอาศัยอยู่มีความเป็นอยู่ที่แตกต่างกันไปในเรื่องการติดต่อสัมพันธ์ หรือผูกพันใกล้ชิดกัน

“เพศ” หมายถึง ประชาชนที่เข้าร่วมฝึกอบรมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ที่มีการแยกออกเป็นเพศหญิงและชาย

“อายุ” หมายถึง อายุของประชาชนที่เข้าร่วมฝึกอบรมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง แบ่งออกเป็นช่วงอายุ ต่างๆ เช่น อายุ 20-25 ปี

“ภูมิลำเนา” หมายถึง ภูมิลำเนาเดิมของประชาชนที่เข้าฝึกอบรมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ว่ามีภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดปทุมธานี หรือมาจากที่อื่น

“อาชีพ” หมายถึง อาชีพ ของประชาชนที่เข้าฝึกอบรมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ว่าประกอบอาชีพใด เช่น รับราชการ รับจ้าง เกษตรกรรม ค้าขาย หรือประกอบอาชีพอื่นๆ

“สถานภาพครอบครัว” หมายถึง สถานภาพของประชาชนที่เข้าฝึกอบรมในโครงการชุมชนเข้มแข็ง ว่ามีสถานภาพเช่นไร เช่น สมรส โสด หย่าร้าง หรืออื่นใด

“ระดับการศึกษา” หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุดที่ได้รับตามระบบการศึกษาสากลของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ

ระดับประถมศึกษา
ระดับมัธยมศึกษา/ปวช.
ระดับอนุปริญญา
และระดับปริญญาตรี/โท

“รายได้” หมายถึง ผลตอบแทนจากการประกอบอาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถามโดยเฉลี่ยต่อเดือน คือ

ระดับรายได้	1,000 - 5,000	บาท
ระดับรายได้	5,001 - 10,000	บาท
ระดับรายได้	10,001 - 15,000	บาท
ระดับรายได้	15,001 - 20,000	บาท
ระดับรายได้	20,001	ขึ้นไป

“ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน” หมายถึง ช่วงเวลาที่ผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่ในชุมชนตำบลบ้านใหม่ ตำบลบางกะดี ตำบลบางพูน และตำบลหลักหก ในอำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี ตั้งแต่วันแรกจนถึงปี พ.ศ.2548 นับเวลาเป็นปี *

“การขัดเกลาทางสังคม” หมายถึง การที่ประชาชนในโครงการมีการเรียนรู้ที่จะรู้จักตนเอง รู้จักคนอื่น ๆ มีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ในสถานการณ์ต่างๆ อันเป็นโอกาสที่ได้เรียนรู้สัมผัสกับกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ในเรื่องความเป็นอยู่ในชุมชน

“แรงจูงใจ” หมายถึง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดแรงผลักดันให้ประชาชนที่เข้าร่วมโครงการชุมชนเข้มแข็งได้แสดงพฤติกรรมออกมาเพื่อสนองตอบความต้องการนั้นๆ เช่น การอยากเป็นผู้นำชุมชน จนบรรลุวัตถุประสงค์ของตนจนเป็นที่พอใจ

“การได้รับข่าวสารในโครงการชุมชนเข้มแข็ง” หมายถึง สายตรวจชุมชนเข้มแข็งได้รับข่าวสารที่เกี่ยวกับการร่วมออกตรวจ ร่วมแจ้งเบาะแส การร่วมปราบปรามอาชญากรรมและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด จากสายตรวจชุมชนเข้มแข็ง ของสถานีตำรวจภูธรตำบลปากคลองรังสิต จังหวัดปทุมธานี เป็นจำนวนกี่ครั้งต่อสัปดาห์